

424

MÁSODIK
ÉVFOLYAM
EZERKILENC SZÁZKILENCVEN,
MÁJUS MÁSODIKA
ÁRA: TIZENÖT FORINT HÚSZFILÉR

18.

AZ ELÉGEDETLENEK LAPJA

Sábeszdekli vagy pörgekalap?

A tévéből
és a választási
pakátokról
ismert arcokon
szakáll vagy
magyaros
bajusz.

A kérdést
immár sokan
így teszik fel:
*pajesz vagy
pityke,
sábeszdekli
vagy
pörgekalap.*

Az egyik itt,
a másik amott
válik

hazugsággá
és rágalommá.

Egy-egy
pillanatig már
úgy fest, mintha
a magyar

politikai életben
a demokráciáért
Rúzsasándorok
küzdenének,
csodarabbikkal.

Egy ésszerű örület:
Nemzetekfeletti Radikális Párt

EURÓPÁT AZONNAL

7. oldal

ANYÁK NAPJA A SITTEN 2. oldal

Munka nélkül...

Mit szedhetsz ki az államból? 13. oldal

Solt Ottilia dr. Kopátsy optimizmusáról 6. oldal

(Összeállításunk:
a 2-5. oldalon.)

Olyan idöket élünk, hogy ezt a számot meg kellett csinálni, nem lehetett nem elkészíteni. Tudom, hogy az összeállítás egyesek számára túl elfogult és egyoldalú lesz, másoknak pedig kevés és felszínes, de...

De... zsidóknak és nem zsidóknak még mindig együtt kell élni az antiszemitizmus tényével, félelmével, előítéletével és rágalmával. 1990 Magyarországon ismét főkavaródtak a szenvedélyek.

Hatás és ellenhatás soha sem volt talán még ilyen szoros szimbiózisban. Az egyik oldalon erősödik a kisebbségi létből adódó öntudat, a másik oldalon állókban pedig erősödik a többségi öntudat, ök is saját indentitásukat hangsúlyozzák. Egy kisebbség nemcsak tartja, de keresi is értékeit, ame-

lyeket majdnem „sikerült” elvezsíteni, és... és... keresi helyét a világban, amely már nem olyan, mint a Holocaust idején. A „többség” is keresi értékeit, hangsúlyozza magyarságát, amelytől negyven éven keresztül, politikai okokból, mint bűnös nemzet, megfosztott. Egészséges magyarságot és európaiságot akar, amelyre büszke lehet mindenkor.

És mindennek folyománya: vannak, akik az egyik oldalon félnek, és vannak, akik a másikon szégyel-

lik magukat. Az antiszemitizmus ugyanis kirekeszt és megfoszt. Mindezt pedig egy olyan korban éljük át – a sors fintora (?) –, amikor, ha az antiszemitizmust jelképszerűen és kiterjesztve értelmezzük, akkor ilyen kirekesztődés áldozataivá válnak a magyarok, odaát, Erdélyben. Amikor – micsoda képtelenség – átvitt értelemben ök lesznek Erdély zsidóivá.

Szóval meg kellett csinálni ezt a számot, mert hiszem és vallom, hogy ezzel mi, szerkesztök, írók és

olvasók leszünk többek. Nem lehet tehát hallgatni, mert az antiszemitizmus, mint minden előítélet, az emberhez méltatlan.

Hallgatni annyi, mint belenyugodni. Mint elfogadni. Mint eltűnni. Mint összekacsintani. Ezzel a számmal és más, jövőbeni összeállításunkkal, szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a magyarság mindig büszke lehessen magyarságára, a zsidó merje vállalni zsidóságát és/vagy magyarságát, a nemzeti kisebbségekhez tartozók ne

szégyellhessék soha anyanyelvüket, kultúrájukat és óhazájukat, a cigányok pedig ebben az országban soha többé ne lehessenek rab-szolga-sorsú, állatszámba vett emberek.

Ez a szám tehát protestálás. Minden megkülönböztetés ellen, a tolerancia jegyében. *Martin Luther King* a hatvanas évek elején híres polgárjogi beszédében arról beszélt a négereknek, hogy neki van egy álma (I have a dream – mondta), amely az új, faji előítéletek nélküli Amerikát mutatja. Nekünk az az álmunk, hogy itt a Kárpát-medencében békében, félelmek nélkül, a másik tiszteletbentartásával élhessünk.

Boros István

I have a dream...

A HOLOCAUST MINT KRIMI

– Hit és politika –

– *Összeegyeztethető-e a vallás és a hivatásos politizálás?* – kérdeztem egykori iskola-társamat, az 50 éves *Raj Tamás* rabbit, aki immár országgyűlési képviselő is.

– Én kezdettől fogva megmondtam, és ehhez kötöm is magam, hogy ameddig valamilyen szankciót nem követnek el ellenem, megmaradok eredeti hivatásomnál. Annál is inkább, mert ennek tudatában kaptam több mint 9200 voksot a választókerületemben, ahol igen erős kampány folyt ellenem és a párt ellen, amely engem jelölt.

– *Milyen szankcióra gondolsz?*

– Nem tudom ezt pontosan körülhatárolni. Kezdetben azonban úgy tűnt, hogy a zsidó hitközség egyes vezetői ellenzik a jelölésemet.

– *Szükségeltetik ehhez valamilyen felsőbb egyházi hozzájárulás?*

– Szerintem nem, de kész vagyok arra, hogy megbeszéljem előljáráimmal az esetleges problémákat. Én mindenképpen szeretnék megmaradni rabbinak, nem utolsósorban azért, mert tizenöt éven át eltöltöttem a hivatásomtól „politikai okok miatt”, még ha ürügyként nem erre hivatkoztak is.

– *Könnyen ráálltál, hogy megpróbálj élni a szabad demokraták bizalmával?*

– Sokáig meditáltam, mert mindig is hangoztattam, hogy a templomba nem szabad bevinni a politikát.

– *De hát személyedben immáron egy politikus lép fel...*

– Nem vagyok politikus. Részt veszek a közéletben, képviselek valamit és valakiket, de semmiképpen nem mint politikus lépek be a templomomba.

– *Végül is kit képviselsz majd az Országgyűlésben, figyelembe véve azt, hogy az SZDSZ országos listáján kerültél oda?*

– Az SZDSZ annak tudatában jelölt, hogy rabbi vagyok. Vagyis én egyaránt képviselem a főváros VIII. kerület lakosainak egy részét és a magyarországi zsidóságot.

– *A leköszönt parlament az utolsó előtti ülésén alkotott egy nem túl szerencsés tör-*

vényt. E szerint a nemzeti kisebbségek, köztük a zsidóság is, képviselőt juttathat a Tiszelt Házba.

– Tudni kell, hogy a magyarországi zsidóságnak csak egy töredéke az, amely ma nemzetiségnek vagy etnikai kisebbségnek vallja magát. Mindenesetre érdekes, hogy ezt a kérelmet a *Magyar Izraeliták Országos Képviselőte*, a *Rabbi Tanács* és a *Magyar Zsidó Kulturális Egyesület* közösen nyújtotta be, és *Bánffy György*, az MDF képviselője terjesztette elő.

✎

– *Mit tartasz erről a törvényről?*

– Helytelenítem, hogy etnikai vagy nemzetiségi alapon külön képviselet legyen az Országgyűlésben, mert ez azt feltételezi, hogy a parlamenti pártok nem képviselik majd tisztességgel a kisebbségi érdekeket. Ugyanakkor vannak olyan nemzetiségek, amelyeknek több párhuzamos szervezetük van, s egyszerűen képtelenség eldönteni, hogy végül is melyik nyerjen képviseletet a parlamentben. Eppen ezért én azt gondolom, hogy valamennyi Magyarországon élő zsidót képviselni fogom, függetlenül attól, ki milyen megfontolásból vállalja a zsidóságát. S ha hozzátehetek még valamit: nem tartom szerencsésnek a jelenlegi türelmetlen időszakban előhozakodni egy olyan nemzetiségi vagy etnikai képviselettel, amelyet a zsidók vagy a nem zsidók úgy élhetnek meg, hogy ez kirekeszti őket a magyarságból.

– *Nem kerülhetsz a parlamentben olyan helyzetbe, ami összeegyeztethetetlen a rabbisággal?*

– Ilyen előfordulhat, de akkor, mint minden esetben, a lelkiismeretemre hallgatok majd. Például ha szombaton ülészene az Országgyűlés, vagy péntek este, akkor azon én nem veszek részt.

– *Ezt egyesek úgy ítélik meg: na tessék, már megint kekeckedik egy zsidó. Amikor az*

ország sorsáról van szó, veszi a kalapját és elmegy a templomba.

– A zsidó hagyomány szerint életveszély esetén meg lehet szegni a szombatot. Ilyenkor természetesen a képviselői helyemen maradok.

– *Tamás, te több szempontból exponált ember vagy a Parlamentben, mert nem csak zsidó, hanem pap is vagy egy – megítélésem szerint – erősödő antiszemitizmus közepette. Eszköz lehetsz te ennek mérséklésére vagy ellenkezőleg: erősítheted ezt a folyamatot? Egyáltalán: olyan kérdés ez, amiről beszélni kell a ezen rendszerváltásba éppen hogy belekezdett Magyarországon?*

– Feltétlenül beszélni kell róla, nem sírni, nem panaszkodni, mint ahogy számos hittestvérem teszi manapság, hanem őszintén megnyilatkozni. És főképp nem elereszteni a fülünk mellett az antiszemita megnyilvánulásokat. Hogy jót fog-e tenni vagy sem ebben az én közreműködésem, azt csak az Isten tudja.

✎

– *Szerinted milyen mértékben van jelen a mai magyar politikai közéletben az antiszemitizmus?*

– Én kezdettől fogva azt mondom, hogy voltaképpen az antiszemitizmus nem erősödik, hanem hallhatóbbá, érzékelhetőbbé vált, mint az elmúlt negyven évben.

– *A pártok révén is?*

– Én általánosságban beszélek, s az a véleményem, hogy az érzékelhető, valós antiszemitizmus eléggé periférikus jelenség Magyarországon. Van viszont egy látens, lapangó antiszemitizmus, amely nagyon elterjedt, mert hagyományai vannak, mert nem beszéltek róla, mert változatlanul tévhitiek és hamis információk élnek a zsidóságról a köztudatban. A veszélyt abban látom, hogy bizonyos csoportoknak érdekükben áll felszítani, gerjeszteni az antiszemitizmust.

– *Hajlandó lennél megmondani, melyek ezek a csoportok?*

– Kétféle csoportról van szó. Az egyik a szélsőbaloldalon, a másik pedig a szélsőjobb oldalon helyezkedik el. A balszálon azok érdeke lehet az antiszemitizmus élesítése, akik mindenáron zűrzavart akarnak kelteni, és úgy gondolják, szükség lesz „rendesinálásra” ebben az országban. A jobbszálon pedig azok zsidóznak, akik egyszerűen politikai megfontolásból antiszemiták. Van egy régi közmondás, amely Cicerótól származik: mindig azt kell megnézni, hogy mi áll az emberek érdekében.

✎

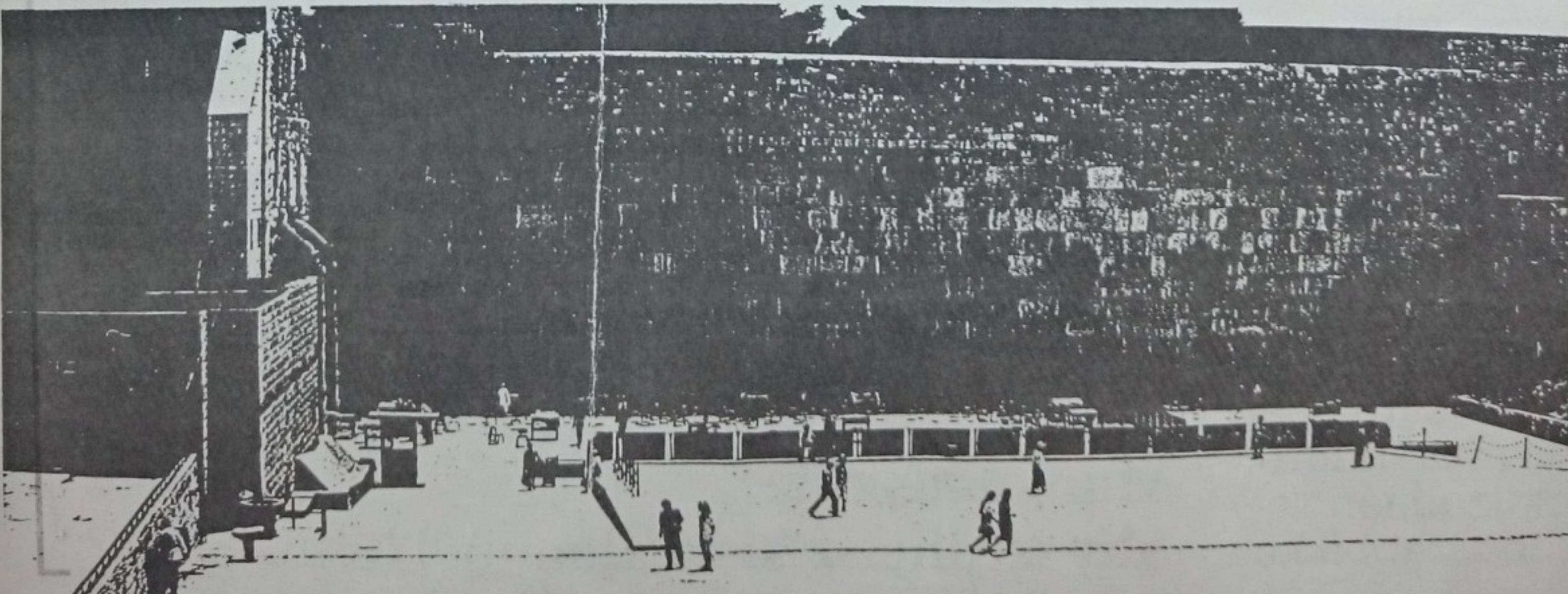
– *Ha jól értem a szavaidat, kórosabbnak ítéled a látensnek nevezett antiszemitizmust. Mit lehet ez ellen tenni?*

– Először is tisztázni kell azt, hogy nem lehet senkinek sem valós érdeke az antiszemitizmus szűrtése. Mert az antiszemitizmus az országnak árt elsősorban. Nagyon fontosnak tartom a párbeszédet, a kölcsönös „ki-beszélést” a zsidók és nem zsidók részéről egyaránt. Mert negyven éven át e kérdés agyonhallgatása időnként antiszemita, antionista kampánnyal járt együtt. Így nem csoda: a Holocaust tragédiája csak felületesen, krimi formában vált ismeretessé, ami által újabb hamis információk rakódtak a meglévő előítéletekre.

– *Szerinted a hatalom részéről megtörtént-e az a lelkiismeret-vizsgálat, amely éppen a Holocausttal kapcsolatban szükségeltetett volna, s amelyet Nyugat-Európa valamennyi érintett országában már elvégeztek?*

– Nem. Ez még nem történt meg. Ezen a téren az új Országgyűlésnek lesz tennivalója, ahogy a keresztény felekezetek is csak úgy válhatnak az ország lelkiismeretvé, ha tisztázzák a múlt hibáit.

Kertész Péter

ÍTÉLJ ÉS ÍTÉLTESS

Az előítéletes emberrel nem az a baj, hogy eltúlozva, felületesen, indulatból ítélkezik, hanem hogy véleményét igaznak hiszi.

Az előítéletes emberrel nem az a baj, hogy előítéletét igaznak hiszi, hanem, hogy ettől észérvek hatására nem tágit.

Az előítéletes emberrel nem az a baj, hogy van, hanem hogy mindig lesz.

Nem is az előítéletes emberrel van talán a baj, hanem velünk. Akik előítéletmentesen akarunk élni, s azt akarjuk, hogy mások is így éljenek.

Az előítélet valójában utóítélet. Nem előre lát, előre tervez és előre gondol, hanem a múltat teszi a jövő helyére. Amit apjától, nagyapjától, nénikéjétől, szomszédjától hallott (akik e továbbadott hallomást megélték, hallották, továbbadták), azt fogadják el ténynek, s ezen a szilárd alapon állva szól megvetéssel a feketeiról, a zsidókról, a cigányokról, a politikusokról, a hentesekről vagy éppen a kerek fejű, kék szemű, virágillatú csöfös leánykákról.

Ez a kövület, ez a múltdarabka, amit az előítéletes ember önvédelemből és a világban való eligazodásként maga elé tart és a valóság helyére ültet, nem tévesztendő össze a hagyománnyal és nem tévesztendő össze az idők folyamán felhalmozott összemérségi tudással. Jóllehet hagyományos és tudott jelenség.

Az előítélettől én azért félek – magamban hordozottól és a másokból kilövellőből egyaránt, de önző lévén az előbbiből jobban –, mert kikezdehetetlen. Sziklatömbként áll a gondolkodás, az ész és az érzelem útjába, s bármikor maga alá temetheti édesgyermeküket: a gondolatot.

Az előítélettől sokan azért rettegnek, mert fegyverré kovácsolódhat, ölhet, elpusztíthatja az (egyéb-ként lehet hogy szintén előítéletes)

embert. Nem bagatellizálom az élet elvesztését, a nemlétnél kevésbé rossz a fél-lét, a testi vagy szellemi nyomorékként vegetálás, mégis szörnyűbb és riasztóbb nekem a gondolat halála. Már csak azért is, mert ez a gyakoribb, a hétköznapi, ez esik mindennaposabban áldozatul az előítéletnek. A népihit, a pogromok, de akár a listázások, ellenséggye nyilvánítások, be-ki börtönzések és -végzések, békés fejlődgetések idején csak befért Endlő-sungként, fejünk fölött lebegő, de elmaradó fenyegetésként nehezítik életünket.

Elő az ítéletekkel! – ez az egyetlen védekezés az előítélet ellen. Nem elvtársi nyíltságra és őszinteségre gondolok, hanem a jelző nélküli tiszta beszédre. A tisztázás tisztítás és tisztulás lehet. Tiszta égbolt alatt és tiszta udvarban, rendes házban rosszul érzi magát és menekül – mert világít – a piszok.

Újratermelődik. Természetesen. A világot steril műtőnek az képzel, aki élveboncolni és nem élni akar benne.

Valakit mindig fognak, fogunk méltatlanul, igaztalanul szidni, okolni, gyűlölni, megbélyegezni, kirekeszteni. Bűnbak nélkül nincs bűnbocsánat a bűnös lélek számára.

Az előítélet egyszerre büntetés és vezeklés. Önmagunk büntetése, hogy szellemünket, lényünket acsarkodó véglényre alacsonyítjuk; mások büntetése, hogy ilyenek vagyunk, és ez elviselhetetlen más-ként. Ezért az önfeloldozásért nem jár megbocsátás.

Nincs is rá szükség. Aki tisztába jön úgy-ahogy önmagával, nem akar tökéletes lenni. Tökéletesen elég számára, ha gyarlóságaiól annyit ki tud irtani, amennyi már önbecsülését kérdőjelezne meg. Nem reméli hát, hogy előítéletességétől örökre és teljesen megszabadulhat. Mankó ez: a véges, a halandó ember támasza. Ahogy a cipész éhen halna sablon nélkül, az ember is kiszolgáltatná magát a világmindenség elemeinek, ha félredobná az

egy-kaptafát, amire ráhúzható újra és újra az a sokféle, körülötte kavargó történet, ami az életének egyszerre tere és tartalma.

A sokszínűség nemcsak gyönyörködnet, de riaszt is. Rendet kell vágni, rendet kell teremteni a mindenség zuhatagába, hogy ha nem is száraz, de ép bőrrel megússzuk az egészet. Van, akinek ehhez mereven egy pontra kell szegeznie tekintetét,

van, aki jobbra-balra pillantva sem téveszti el az irányt. Ami az egyiknek túl sok a leegyszerűsítésből, az a másiknak a biztonság forrása, ami az egyiknek túl sok a bonyolításból, az összetett szemmel látásból, az a másiknak gyönyörűség, az élet értelme.

Az előítélet átok, ha nem is fátszuszterű, és áldás, ha nem is isteni. Szerencse dolga is, ki mennyire tud

menekülni előle, illetve részesedni belőle. Is. De kiszolgáltatottságunk önmagunknak, lényünk ellentmondásosságának nem adhat megnyugvást és felmentést az alól, hogy törjünk énünk satnyább felének megzabolázására.

Az ember tévedhet (olykor még igazában is). De nem mindegy, hogyan.

Javorniczky István

„Kettős kötődés...”?

Az alábbi írás az Izraelben megjelenő magyar nyelvű Új Kelet c. lap egyik cikkének részlete, és jól illusztrálja a magyarországi helyzet ottani megítélését.

„Hágár országában” legalább százötven éve beszéltek és beszélnek „kettős kötődés”-ről. E meghatározás alatt egy olyan állapotot gondolnak el, amelyben Nyugat-Európa és az Egyesült Államok „zsidó származású” polgárai élnek – állítólag. Tőlük ugyanis, így képzelik el ezt a Duna-Tisza közén, senki sem veszi zokon, hogy Washington, London, Párizs és még két-három fővárossal érzett szolidaritásukat egy Jeruzsálemből sugárzó adóállomásra behangolt antennával egészítik ki. A nyugati demokrácia gyakorlata mindig a nézetek pluralizmusán alapult, vélik manapság Budapesten. Ha egy ilyen rendszer gyökeret fog eresztetni a magyar ugaron, lehet majd egyszerre mindenki magyar közegbe-kultúrába ágyazott zsidó. Dr. Schöner főrabbi, a magyar országgyűlés tagja egy svéd anyától és egy angol apától származó gyerek példáját említette meg a magyar parlament azon ülésén, ahol hivatalosan megkövették a magyar zsidóságot. A gyermekek egyszerre érzi-hiszi magát otthon az angol és a svéd kultúra kötelékében.

A képviselő-főrabbi nyugat-európai illusztrációval kívánt rámu-

tatni egy olyan lelkiállapotra, egy olyan politikai vagy éppen kulturális státusra, amely Kelet-Európában még nem ért be. Európa nyugatán ugyanis az évszázadok folyamán kialakult nemzeteknél a sebzett, a későn indult nacionalizmus fogalma kihálóban van, ők megengedhetik maguknak azt, ami luxus, vagy vágyalom Európá közepén-keletén...

... még a legnagyobb demokráciában is elképzelhető egy olyan kiélezett helyzet, amikor az annyira áhított és körülrajongott pluralizmus dacára a kettős kötődésben feltétlenül hívó kisebbség összeütkezésbe kerül az állam többséget képező és gyakorló társadalom politikai vagy valamilyen más érdekével. Utalni szeretnék ezzel kapcsolatban az 1973. évi olajválság, a Szabra-Satilla mérszárítás, valamint napjaink arab felkelése elnyomási kísérleteinek amerikai és nyugat-európai „utórezgéseire”. Hány amerikai luxus-limuzin futott 1973 őszén ilyen felirattal: „Burn Jews, not gas!” (Égesd a zsidókat és nem az üzemanyagot!) A pluralizmus válsághelyzetben legfeljebb csak a reális antiszemitizmus érdes felületeit tompíthatja.

Azt senki sem kérdőjelezi meg, hogy a mai magyar valóság szabad-dá tett légkörében a sokáig elfojtott zsidóellenesség is lélegzethez jutott. Több látogatóm szerint ma szabad-dá lett az út a modern kannibálok előtt. Amikor ezen megrökönyöd-

tem, azzal nyugtattak meg, hogy az antiszemitizmus elleni küzdelem is zöld fényt kapott. Ebben valóban van egy adag biztatás, hiszen ha a megrögzött zsidófalókat nem is, de egy új generációt, vagy legalábbis az eddigi közömbös vállvonatokat vagy bizonyos hányadukat jól irányzott ellenszerek adagolásával semlegesíteni lehet a mélyre hatolt antiszemita méreggel szemben.

Cvi Erez

A szerző Magyarországon született. Budapesten vészelte át a háborút, s a negyvenes évek végén kalandos körülmények között szökött át a határon, és vándorolt ki Izraelbe. Jelenleg is egy kibuchan él, az ország déli részén. Avocadotermesztéssel, nemesítéssel foglalkozik, bár az egyetemen történelem szakon végzett. Az izraeli magyar újságokban rendszeresen jelennek meg cikkei, tanulmányai.

TURÁNI POFACSONTOM

Szembejön velem az utcán egy kapatos alak, 1989 októberében, futó pillantást vet turáni pofacsontomra, s azt mondja bizalommal: „Figyeli? Lépnék ki a zsidók a párthól...”

Ez a megállapítás mellbe vág, habár nem vagyok zsidó és nem lépek be-ki a párthól.

Mi ez? – kérdezem magamtól, nem a közlés értelmén és tartalmán, hanem létezésén tűnődve.

Egyáltalán e sajátos módon leírható-e bármily társadalmi jelenség? Kiről vagy miről kaptam így információt? Egy részegről? Egy antiszemítáról? Egy magyarról? Egy átlagos, részeg, előítéletes magyarról? Netán: egy tényről, amely nemcsak a részegét bűsítja?

Való igaz: a zsidók kiléptek a párthól, ahogy a nem-zsidók is. Erdem szerint aligha dönthető el, a sülyedő hajón ki előzött meg kicsodát...

Mégis kényelmetlen érzés fog el: turáni pofacsontom miatt vajh nem kerülök-e egy kalap alá a részeg magyarral?

Néhány héttel később egy zsidó barátom – elfogulatlanságomban vetett bizalommal – magnót tesz elem: a kazettán Csirka István rádiós jegyzete, amely utalásokat tartalmaz az úgynevezett „nép-nemzeti gerincre” és bizonyos Lenin-fiúkra. Csirkát mint író és közéleti embert sok év óta nagyra becsülöm, meghódított – még a nehéz időkben – szellemi könnyedsége, humora, erkölcsi biztonsága. A „nép-nemzeti gerinc”, mint kifejezés és metafora, ha nem is hat rám olyan elmémszűzben, mint zsidó barátomra, most mégis idegenül és kellemetlenül érint, turáni pofacsontom a bőr enyhén pirulni kezd.

Aztán a négy igennel végződő népszavazást követő napon az előbb említett zsidó barátom a győzelem nagy V jelét mutatta fel, s szájából félviccesen hangzik ez a mondat: „Lemoszuk a parasztokat...”

Turáni pofacsontomról eltűnik a pír, bár kényelmetlen érzésem fokozódik.

A történések, a tudatos adagolt információk és ferdítések lassan rám erőltetik azt az elképzelést, hogy a rendszerváltást sürgető két nagy párt közül az egyik – jellegét és vezető személyiségeit tekintve – keresztény-nemzeti-közép, a másik liberális-kozopolita-zsidó.

Aztán látom, hogy az SZDSZ képviselőjelöltjeinek utcai plakátjaira itt-ott hatágú festékszórós csillag kerül, hallomáshól értesülök arról is, hogy szórólapon terjed, miszerint ez meg ez: szekus, bolsi, ÁVH-s, zsidó.

E közlések szerint lezsidózák az SZDSZ nem zsidó vezetőit is, tehát immár rágalomként használják ezt a szót: zsidó.

Ez már elég közel jár az iszonyathoz.

Külföldi lapokban nyilatkozatok jelennek meg, hogy Magyarországon dúl az antiszemitizmus. (A művelt, nyugati világ ránk mosolygó arcán felhő fut át...)

Egy SZDSZ-vezető ugyanakkor felteszi a kérdést: mit akar a magyar nép: Mucsát vagy Európát?

Egy kolléganőm (zsidó?) a választások előestéjén arról próbál meggyőzni, ha nem az SZDSZ kerül kormányra, Magyarország befuccsol végleg, mert nem kap pénzt az amerikai zsidó bankároktól...

Ez az érvelés is az iszonyathoz jár közel. (Már ami az ostobaság mértékét illeti.)

A tévéből és a választási plakátokról ismert arcokon szakáll vagy magyaros bajusz. A kérdést immár sokan így teszik fel: pájész vagy pityke, sábeszdeklí vagy pörgekalap.

Az egyik itt, a másik amott válik hazugsággá és rágalomná. Egy-egy pillanattig már úgy fest, mintha a magyar politikai életben a demokráciáért Ruzsasándorok küzdenének csodarabbikkal.

Egy napon Raoul Wallenberg szobrán horogkereszt jelenik meg. A rendőrség nyomozásba kezd.

A horogkereszt már nem az iszonyathoz jár közel, önmagában már maga az iszonyat. Wallenberg szobrán kétszeresen az: ez az ember zsidókat mentett meg a haláltól, embereket mentett meg a haláltól, mózesi és krisztusi törvényeknek engedelmeskedve. Ez az ember maga a humánus és a civilizáció, emlékművé a horogkereszt a középkor, a pestis jele.

Ki az, aki rárajzolta?

Hányan hajlandóak arra, hogy rárajzolják?

Mi az, ami a horogkereszt emléket felébresztette?

Turáni pofacsontom immár lángvörös.

Szeretném azt hinni: aki horogkeresztet rajzol az ember szobrára, és pestist öhajt az emberiségnek, annak egyáltalán nincs gerince: annak, amit a horogkereszt kifejez Wallenberg szobrán, semmi köze sincs néphez, nemzethez, Magyarországhoz.

Ezt a festékszórós, kártékony, ostoba barmot nyilván a rágalom bátorította fel, az a hazugság- és rágalomzőn, amely így és úgy elváasztotta társadalmunkat, s nem szorítja vissza más, csak a mózesi és krisztusi törvény, amelynek veleje a tisztelet és szeretet egymás iránt, amelynek lényege a közösség, amely jelen van a magyar és a zsidó múltban.

S ha már a múlttól van szó: nekem, turáni pofacsontom ellenére, a karikásostort patogató lobogógatyás magyar (nevetséges?) látványától nem szorul el a szívem, de a jeruzsálemi síratófalnál imádkozó pájészos, kaftános (nevetséges?) öreg zsidó ősi panasztól igen, mivel az emberiség története és kultúrája rémlik fel benne...

... ugyanúgy, ahogy József Attilában, Bartókban és Kodályban is.

Kristóf Attila

WALLENBERG A SZABAD VILÁG HŐSE

Zsidók ezreit, tízezreit mentette meg a háború alatt Budapesten Raoul Wallenberg, svéd milliomoscsalád sarja, aki követségi titkárként 1944 végén, 1945 elején szerzett olyan hírnevet magának, mellyel bevonult a halhatatlanok közé. A „halhatatlanok” közé, mert 1945 januárjában eltűnt, feltehetően szovjet fogságban halt meg. Hol, mikor, hogyan – senki sem tudja....

A legendás svéd magyarországi tevékenységének feltárásával foglalkozik a „Raoul Wallenberg Project” két történésze, dr. Stark

szén a huszadik század egyik legszörnyűbb totális hatalma ellen küzdött, és egy másik totális hatalom ölte meg. Perlasca, Carl Lutz és még jó néhányan mentettek embereket. S mégsem váltak mítosszá. Wallenberget elvitték az oroszok – s ettől legenda lett.

–Vagyis azért hős, mert embereket mentett, mítosz pedig azért, mert eltűnt?

– Igen. Összeomlana a mítosz, ha Wallenberg élve előkerülne. Wallenberg eltűnt, és valószínűleg sohasem derül ki pontosan, mi történt vele.

dött a legszervezettebben. A svédek a hivatalos szervek hozzájárulásával adták ki a schutz-passokat, a menleveleket. Míg a többi akciónak nem tudták ilyen biztosan megszervezni a hátterét.

– Mint már említettem – veszi vissza a szót Stark Tamás –, jó néhányan vettek részt az üldözöttek, a zsidók mentésében. Ahhoz, hogy közülük Wallenberg így kiemelkedik, hozzátartozik az is, hogy az ő szimbóluma jól megépfített. A neve állandóan szerepel a közutadban.

– Ha valakiről túl sok jót mondanak, akkor hamarosan előkerülnek a tamáskodók, akik megpróbálkoznak a deherozációval. Wallenberggel kapcsolatban is elhangzottak már vádak, hogy kém volt, vagy megvesztegetési pénzeket fogadott volna el....

– Előfordulnak ilyenek – véli Bajtay Péter –, de hát a mítoszhoz ez is hozzátartozik. Akadnak rosszindulatú emberek. Bár „leleplező” visszaemlékezések nem nagyon kerültek elő.

– Ha szenzációra nem számíthatunk, mi a jelentősége ennek a kutatássorozatnak?

– Mi teljességre törekszünk. S ezt a feladatot most először egy egyetemi kutatócsoport végzi. Átnézzük a levéltári anyagokat, keressük a szemtanúkat. A munka célja, hogy olyan dokumentumtárat hozzunk létre, amelyben iratok, könyvek, magnóra és videóra fölvevett visszaemlékezések állnak majd a későbbi kutatók rendelkezésére. Az összegyűjtött dokumentációval a svédek rendelkeznek, de a megállapodás szerint Magyarországon is hozzáférhetővé teszik ezt. Különben az egész munka része egy a Holocaust korát feldolgozó tanulmányosorozatnak.

–Hogy számunkra mit jelent Wallenberg, az közismert. De miként vélekednek róla hazájában a svédek?

– Wallenberg nemzeti hős – állítja Bajtay Péter. – Nemzeti hős, egy olyan országban, amely kimaradt a világ utolsó két iszonyatos háborújából. A svédeknek van ezért némi büntudatuk, merthogy ők mindent megúsztak, 170 éve békében élnek. És ezt a büntudatukat próbálják levezetni Wallenberg tragédiáján keresztül.

(Dési)

Tamás és Bajtay Péter. Velük beszélgettem a Wallenberg-jelenségről.

– Wallenberg szimbólum lett – véli Stark Tamás. – A Wallenberg-ügy elsősorban politikai és nem történelmi kérdéssé vált. A szimbólum ma már fontosabb, mint a személy. A legendás svéd alapvető jelképpé alakult. A szabad világ hőségévé tették meg őt – minden alappal. Az élete példázattá nemesedett. Hi-

– Nekem az a véleményem – teszi hozzá Bajtay Péter –, hogy Wallenberg akkor is szimbólummá vált volna, ha nem tűnik el. Interjúkat készítettünk Wallenberg itteni működéséről, s ezekből kitűnik, mindenki csodálattal beszél róla. Szerintem már a nyilas időkben legendává vált, azóta csak növekedett a nimbusza. S akkori népszerűségének is komoly az oka. A svéd mentőakció műkö-

ÉLETMENET

Kaddis Birkenauban

Krakkóban valamikor erős zsidó közösség élt. Jelzi ezt ma is vagy fél tucat még álló zsinagógájuk. Bár ezek többsége már nem működik. Egyikből iskolát, másikból gyárat alakítottak ki. Hiszen a városban legfeljebb ha kétszáz zsidó maradt. S az istentiszteletre használt egyetlen imaházban is ritkán jön össze a minje, vagyis a tíz felnőtt férfi, aki szükséges a szertartáshoz. A krakkói zsidók nagy részét, akárcsak lengyelországi és kelet-európai társait, Krakkótól egy jó órányira ölték meg a németek. Az auschwitzi és a birkenauai haláltáborokban négy millió embert gyilkoltak meg, a hírhedt „Arbeit macht frei”, „A munka szabaddá tesz” feliratú kapu mögött.

Hatmillió zsidót ölték meg a második világháború ideje alatt, kétharmadukat Auschwitz és Birkenau, e két lengyelországi falu közelében, így e helyek nemcsak az emberiség történelmének eddigi legtragikusabb eseményének a színhelyei, hanem a zsidó történeleméi is.

A zsidókérdés megoldása a zsidók kiirtása – hirdették a náci vezérek. Április 22-én a Holocaust után született zsidó fiatalok ezrei bizonyították, hogy a zsidóság túlélte a népirtást is.

Az Életmenetet idén másodszerre rendezték meg. Harminchét országból több mint négyezren jöttek el a megemlékezésre. A résztvevők a 22-i Életmenet előtt jártak Treblinkán, tisztelegtek a varsói gettó mártírjainak emlékműve előtt.

Az Életmenet április 22-én, vasárnap az auschwitzi tábor kapujától indult, némán, Birkenau felé. Elöl az izraeli delegáció haladt,

Dávid-csillogos lobogókkal, majd sorra jöttek a franciák, angolok, amerikaiak, mexikóiak, dél-afrikaiak, egyesült államokbeliek s a többiek. A kelet-európai országok közös tábla alatt vonultak fel. E csoportot nagyrészt magyarok alkották, de részt vettek benne bolgárok, jugoszláviaiak, vagy fél tucat lengyel.

Az egyforma kék, stilizált Dávid-csillogással díszített dzsekit viselő tömeg a birkenauai tábor központjába vonult. Itt a tucatnyi Dávid-csillogos zászló alatt, a romok tetején állva elsőként Tel-Aviv főrabijja beszélt. Figyelmeztetett arra, hogy Izrael addig él, amíg az ősök emlékezete. A főrabbit sorra követték Izrael és a világ zsidóságának neves képviselői. Miniszterek, parlamenti képviselők néhány rövid mondatban emlékeztek a tragédiára. Szót kapott az a francia házaspár – a feleség keresztény –, akiknek gyermekét ölték meg, ők emlékeztettek a Holocaust áldozatául esett másfél millió kisgyermekre is. Beszélt a sajtómágnás Robert Maxwell felesége is, családját a németek gyilkolták meg. Meghatóan szólt a Nobel-díjas író, Eli Wiesel, aki arra figyelmeztetett, hogy sem az amerikai, sem a szovjet csapatok, bár megtehették volna, nem rombolták le a haláltáborokat, pedig ezzel megakadályozhatták volna a további pusztítást, s talán megmenthették volna azt a négyezer magyar zsidót, akit később hoztak csak a táborokba. Ugyancsak érthetetlennek tartotta, hogy miért nem „tudták” a környékbeliek, s általuk a világ, mi folyik Auschwitzban és Birkenauban. Mert azt nehéz elképzelni, hogy négy millió embert feltűnés nélkül, teljes titokban

szállítottak oda, ölték meg, majd semmisítették meg holttestüket.

A kaddist, a zsidó halotti imát a meghatott tömeg együtt mondta a főrabival, és a halotti leplelt öltött jeruzsálemi főkántorral.

Nemcsak Eli Wiesel firtatta, mennyire felelősek a történelemért azok, akik nem tettek meg mindent annak megakadályozásáért, hanem az Életmenet sok résztvevője is. Többen a saját bőrükön tapasztalhatták, hogy a lengyel antiszemitizmus még ma is él. Krakkóban és környékén a rendezvény napjaiban a vendégek közül sokan hordták a kapedit, a vallásos zsidók hagyományos fejfedőjét, s az utcai járókelők nemegyszer tettek rájuk durva, megjegyzéseket, s a házfalakon is több helyen lehetett olvasni „zsidózó” jelszavakat.

János

Magyar Nemzet, április 17.

Fasiszta provokáció Budapesten

Felháborodással tölt el minket az a példátlan fasiszta provokáció, ami Raoul Wallenberg emlékművét az auschwitzi tábor felszabadulásának 45. évfordulóján érte. Ismeretlen tettesek hatalmas horogkeresztekkel becsatlenítették meg annak az embernek az emlékművét, aki a humanizmus, a demokrácia melletti és mindenfajta fajgyűlölet elleni harc egyik szimbólumává vált.

Úgy véljük, – közvetve – felelősség terheli a barbár cselekményért azokat a politikai erőket is, amelyek a választási harcban – különösen a második forduló előtt – politikai eszköztárukban alantas ösztönöket előhívó módszereket alkalmaztak.

Egyesületünk a társadalom minden tagját és minden felelősen gondolkodó politikai tényezőt arra hív fel, hogy veszenek gátat – különösen a második forduló előtt – politikai eszköztárukban alantas ösztönöket előhívó módszereket alkalmaztak.

1990. április 16.

A Raoul Wallenberg Egyesület vezetősege nevében:

Ambrus Péter
Sebes József

A tettes ismeretlen

Fél saroknyira tőlünk már vagy fél éve óriási horogkereszt éktelenkedik a falra festve. A kutya sem törődik vele. Ott van és kész. Állítólag valaki, akit nagyon zavart, bejelentéssel élt az IKV-nál, de természetesen minden maradt a régi. Nem lett botrány a dologból. Nem úgy, mint abból, amellyel eddig ismeretlen tettesek húsvéthétfőn rondivították össze Raoul Wallenberg budai szobrát. A pingáló nemcsak Wallenberg emléktét sértette meg, hanem mindazokét, akiket ő védett, tágabb értelemben pedig az egész magyar népet.

Amint a II. kerületi rendőrség vezetője, dr. Lázár János alezredes, kérdésemre elmondta, április 16-án kaptak értesítést a rendőrség központi ügyeletétől, hogy valaki horogkeresztet festett a szobor melletti gránitömbre.

A járőr azonnal kiszállt a helyszínre, elsőként szemtanúkat igyekezett keresni, de senkit nem talált, aki tudott volna valamit a tettesről. Így csak azt konstataulta, hogy egy ötvenszer ötven centiméteres horogkeresztet festettek a szobor gránitömbjére.

A felderítést átadták a BRFK vizsgálati osztályának. A rendőrkapitány elmondta, hogy a tettes kézre kerítése felettébb nehéz, hiszen ha nincsenek tanúk, akkor szinte nem lehet olyan nyomot találni, amelyen elindulhatnának a nyomozók.

Annak a véleményének is hangot adott, lehet, hogy nem politikai provokációról van szó, „csak” szokásos firkálgatásról. Bár furcsa, hogy valaki „véletlenül” pont Wallenberg szobrát csúfítja el.

Csak remélhetjük, hogy a rendőrség legalább akkora intenzitással keresi a tetteseket, mint a néhány évvel ezelőtti „fal-firkálókat”. Emlékszem, vagy öt évvel ezelőtt, valaki egy budai házfalra azt írta: „Erdély él”. Legalább egy hétig fél tucat rendőr leselekedett a helyszínen, hátha fölön csíphetik a falfestőt.

(d. j.)

A Magyarországi Cionista Szövetség negyvenegy év után néhány héttel ezelőtt alakult újjá. A szövetség elnöke Engländer Tibor.

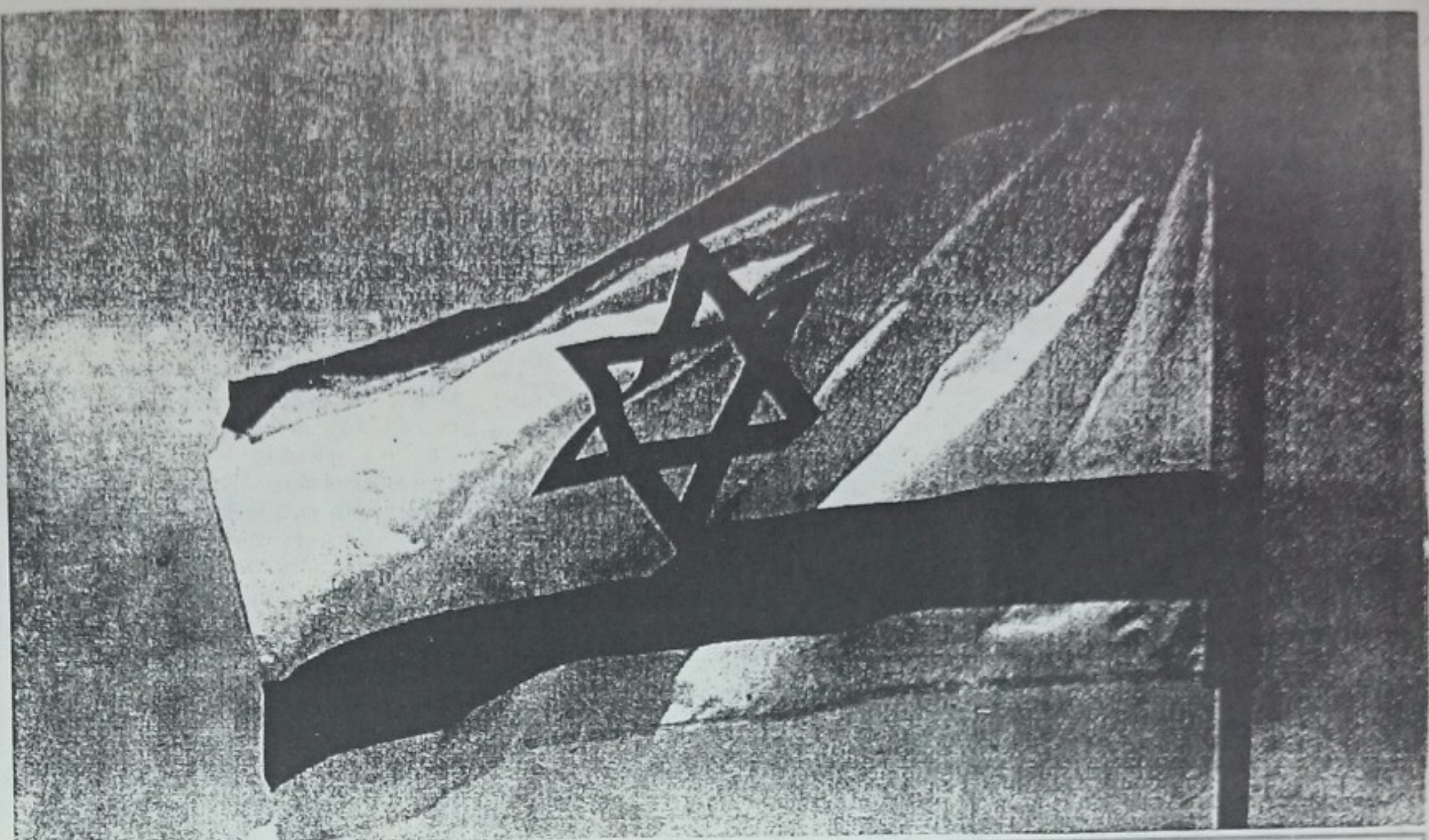
– Nyolc kisebb-nagyobb szervezet képviselteti magát szövetségünkben – mondja. – E csoportok, bár sok mindenben különböznek egymástól, abban közösek, hogy természetesen valamennyien cionisták, vagyis a zsidókérdés megoldását Izrael államban, a zsidó államban látják.

– *Hazát létrehozni a zsidóknak Palesztina területén – ez volt a célja a múlt században, kialakulásakor a politikai cionizmusnak. Ez a haza már létrejött. Maradt Önöknek, itteni cionistáknak az, hogy elérjék, Magyarországról minél több zsidó vándoroljon ki Izraelbe?*

– A világtörténelem egyik példa nélkül álló csodája, hogy kétezer év szétszórta után újra megszületett és életképesnek bizonyult a zsidó állam. Ez az állam igenis a sok ezer éves zsidó történelem folytatása, még akkor is, ha ezt sokan megpróbálják kétségbe vonni. Az állam kikiáltásával azonban még nem értük el minden célunkat. A cionizmus ugyanis nemcsak egy állam közjogi megteremtését kívánja elérni, hanem a zsidóság egésze számára próbálja azt megoldani, amit zsidókérdésnek nevezünk. Ez nem csupán az antiszemitizmust jelenti, hanem sok más is. A zsidóságnak meg kell találnia önmagát, saját kultúráját, öntudatát. Kellőképpen erősnek kell lennie ahhoz, hogy mint minden más nép, meg tudja védeni érdekeit. Kapcsolatot kell kiépíteni és ápolni a világ valamennyi zsidójával.

– *Ha jól értem, a cionizmus több annál, mint hogy a zsidókat összegyűjtse Izraelben?*

– Több. Mindenekelőtt látnunk kell, hogy milyen hatalmas oktatási, nevelési feladatokkal kell megbirkóznunk. Egy több mint száz éve folyó erőltetett asszimiláció után kell a zsidóságot újra elvezetnünk identitásának megtalálásához és vállalásához. A magyarországi zsidóság rengeteget felejtett nemzedékeken keresztül. Többek között elfelejtette, hogy saját sorsát kézbe kell vennie. Így az elmúlt évtizedekben történeteket a zsidóság nagy része tehetetlenül, mint rajta kívül álló végzetet élte meg. Ez azonban nem jelenti feltétlenül az asszimilációs törekvések sikerét. A tudatlanság és a tehetetlenség nem azonos az asszimilációval. A zsidók nem asszimilálódtak, csak elkeseredetten próbáltak vele. Ők maguk talán már elfelejtették, hogy zsidók, de a környezetük számára ez továbbra is nyilvánvaló volt. Pontosan azokat a vonásaikat nem adták föl, amelyek

MI A CINIZMUS?

„zsidóssá” teszik őket. Mert nem attól „zsidós” valaki, hogy tud a Talmudból mondjuk egy fejezetet, sokkal jellemzőbb például, hogy milyen foglalkozást űz.

– *Vagy milyen a habitusa, gondolkodásmódja.*

– *Vagy milyen a politikai beállítottsága.*
– *Ha meghatározó tulajdonságok maradtak is, a magyar zsidóság egy része hazájának tekinti Magyarországot, s feltehetően nem lehet rávenni arra, hogy önként új hazát válasszon.*

– *Mi senkinek sem írjuk elő, hogy hol éljen. Ezt mindenkinek magának kell eldöntenie. Nem igaz az a vád, hogy a cionista törekvések Magyarország-ellenesek lennének. Izrael szeretete nem jelenti Magyarország elfelejtését. Az asszimiláció tagadása nem jelenti Magyarországot és a magyar kultúra elvetését. Arról nem is beszélve, soha egyetlen mozgalom sem dicsekedhetett azzal, hogy mindenkiket meg tud nyerni a saját programjának.*

– *Ami feltehetően nem is lenne jó.*

– *Nem vagyunk fantaszták. Nem feltételezzük, hogy holnap valamennyi magyar zsidó vándorbotot fog. Mi azt akarjuk, hogy a magyarországi zsidóság fedezze fel, hogy Izrael hazát jelent a számára. Lesznek, akik azt fogják mondani, Izrael a hazám, lesznek akik azt, Izrael is a hazám. Éppen úgy, ahogy a erdélyi magyar érzi, hogy neki Magyarország is a hazája. Meg akarjuk érteni a zsidósággal, hogy minden népnek magának kell megoldania problémáit. A franciák sohasem fogják a németekre bízni érdekeik képviseletét. Így az antiszemitizmust a zsidóságnak kell megoldania. Ez, szerintem, zsidó államiság nélkül nem megy.*

– *Nemcsak zsidókkal kell foglalkozniuk, hiszen a nem zsidók jelentős részében hamis kép él a cionizmusról, az évtizedes hazudozás következményeként. Meg kell mutatniuk, mi is a cionizmus valójában.*

– *Természetesen. Szeretnénk elérni, hogy*

az emberek ne a Chrudinák-féle mitológiában gondolkodjanak. A cionizmusról tudni kell, hogy ha volt nemzeti mozgalom, amely mindenkor élesen szemben állt a fajelmélettel, akkor az a cionizmus. A másik vád, hogy a cionizmus imperialista, kolonializációs mozgalom lenne. A közel-keleti angol impériumot éppen a cionisták ingatták meg, a cionisták szakították először föl ebben a térségben a brit gyarmatbirodalom testét. Az izraeli függetlenségi háború úgy kezdődött, hogy az angolok nem akartak kivonulni Palesztinából, és az arabokkal szövetkezve közösen támadták meg a zsidó államot. Ami pedig az anticionizmust illeti, az, legalábbis Kelet-Európában, azonos az antiszemitizmussal. A második világháború után, amikor mégsem kellett azt mondani, hogy üsd a zsidót, azt mondták, üsd a cionistát. A kommunista pártok egyik közös nyilatkozata szerint a világbéke két legfőbb ellensége: az amerikai imperializmus és a cionizmus. Gondoljuk csak meg, a világon kevesebb zsidó él, mint magyar, és az sem mind cionista. A zsidóságnak arra nem volt ereje, hogy a hitlerizmus alatt saját magát megvédje, de elég ereje lenne ahhoz, hogy az emberiséget fenyegetse? A cionizmusról sántáni képet festettek. Izraelről csak rosszat volt szabad mondani.

– *A Magyarországi Cionista Szövetség alakuló ülésén részt vett Izrael magyarországi nagykövete. Jelenti ez azt, hogy az Önök szövetsége élvezi Izrael állam támogatását?*

– *Szövetségünk nincs alárendelve Izrael állam kormányának. Nem kap tőle se pénzügyi támogatást, se utasításokat. Természetesen nem kell feltétlenül egyetértésünk Izrael éppen hivatalban lévő kormányával. Ugyanúgy, ahogy ha valaki nem ért egyet a magyar kormánnyal, attól még tarthatja hazájának Magyarországot. Alakuló ülésünkön a nagykövet úr nyilván szimpátiáját fejezte ki jelenlétével. Feltehetően nem ellensége egy olyan mozgalomnak, amely Izrael szeretetére épül.*

Dési János

VÉDŐ OLTÁS A SZTÁLINIZMUS ELLEN

„Az ittenieket mindig zsidózni fogják”

– Magyarországon a baloldali cionista szervezetek a harmincas évek elején alakultak, amikor sok zsidó fiatal érezte úgy, itt nincs jövője. Akkor már a Hasomer Hacair mozgalom létezett Európában, a világban – mondja Arye Palgi izraeli kibuclakó, újságíró, aki évtizedekkel ezelőtt vándorolt ki Magyarországról. – A cionisták célja az volt, hogy főlegresszék a zsidó öntudatot, nem vallásos alapon, de a zsidó múlt tiszteletben tartásával. Mi cionisták a zsidókérdés megoldását egy önálló zsidó állam megalakulásában láttuk. Olyan államban, amelyet természetesen a zsidóknak maguknak kell fenntartaniuk. Tehát szükség lesz földművesekre, munkásokra. Ezért arra hívtuk fel a zsidókat, hogy olyan közösségeket hozzanak létre, amelyekben magukat látják el.

A Hasomer Hacair a Horthy-korszakban illegalitásban, féllegalitásban működött. Ennek ellenére a magyar „olék” (kivándorlók) a háború előtt négy magyar kibucot alakítottak Palesztinában. (A kibuc egy olyan, Izraelben szokásos falu, amelyben mindenki együtt dolgozik, és mindenki beleszólhat a közösség életének megszervezésébe.)

Mi, cionisták, egy perccig sem ártattuk a zsidókat: nincs más megoldás, mint elmenni innen. De nem hittek nekünk. És bekövetkezett a katasztrófa. Csak Magyarországon hatszázezer embert gyilkoltak meg. Amikor a németek megszállták az országot, akkor igyekeztünk a gettóba zártakat kiszabadítani.

A háború után a Hasomer Hacair gye-

rekneveléssel, az aliják (Izraelbe való kivándorlás, „hazatelepülés”) megszervezésével és a héber nyelv tanításával foglalkozott.

Mi szocialistáknak tartottuk magunkat. A sztálinizmus elleni védőoltásunk viszont a cionizmus volt. Ugyanis a sztálinizmus ellenségnek tekintette a cionizmust, ezért mi úgy gondoltuk, ha ezt az eszmrendszer nem értik meg, akkor másban sem lehetnek annyira tökéletesek. Ennek volt folyománya, hogy 1948–49-ben betiltották a mozgalmunkat. A Rajk-per előtt összetakoltak egy cionista kirakat-

per, ebben többek között engem is elítéltek.

Tudom, Magyarországon most sok minden változik, és ennek csak örülünk. De szerintünk a zsidóknak mégiscsak jobb lenne saját útjukat járni. Ezért ha valaki úgy érzi, hogy el akar menni Izraelbe, az segítségért fordulhat hozzánk, cionistákhoz. Szerintünk az ittenieket mindig zsidózni fogják. Ami persze önmagában nem szégyen. Mert hogy is mondta Einstein: „Sajnálom, hogy zsidónak születtem, szerettem volna saját magam ezt a választ-

Herzl Tivadar

„Nincs olyan hatalom, amely meg tudná szüntetni az antiszemitizmust, amely éppen szerencsétlen helyzetünkben meríti a maga mindig megújuló erejét és érveit. Otthont kell építenünk, ha élni akarunk. (...) A mi szabadságunkkal a világ is felszabadul, és amit mi a saját országunkban teremtünk, az az egész emberiség javára válik” – írta a politikai cionizmus atyjának tartott Herzl Tivadar.

Herzl Tivadar honfitársunk, 1860. május 2-án Pesten született. Mint sok tehetséges zsidó fiatal, Herzl is a pesti evangélikus gimnáziumban érettségizett, majd a bécsi egyetemen tanult. Életrajzírói szerint ifjú éveiben nem sokat törődött a zsidóságával. 1894-ben Párizsban az egyik legtekintélyesebb európai újság, a Neue Freie Presse tudósítója, s mint ilyen végigköveti Dreyfus-per. A per és a nyomában kialakuló antiszemita kampány nyitja föl szemét, s írja meg korszakalkotónak tartott művét, a Judenstaatot, a Zsidóállamot.

Rövidesen a cionizmus vezéralakja lett. 1897. augusztus 28-án ül össze Herzl szervezésében az első cionista kongresszus, az első

zsidó parlament, Bazelban. Itt fogalmazódik meg: „A cionizmus célja közjogilag biztosított otthont teremteni a zsidó nép számára”. A politikai cionizmus rövidesen zsidók ezreit nyeri meg, főleg Kelet-Európában.

Herzl a kongresszus felhatalmazása alapján engedélyt akart szerezni a török kormánytól, hogy a mai Izrael területén zsidó települések alapíttassanak. Többször tárgyalt II. Abdul Hamid szultánnal, aki hajlott volna bizonyos megegyezésre, de ez, többek között a különféle zsidó csoportok széthúzása miatt, nem jött létre.

A hiábavaló küzdelem felőrölte Herzl erejét, s 1904-ben meghalt. Tizenhárom évvel halála után a brit külügyminiszter, Balfour deklarálta: ha az angol hadsereg felszabadítja Palesztinát a török uralom alól, akkor Anglia gondoskodni fog a zsidóság nemzeti otthonának felépítéséről Palesztina ősi zsidó földjén. Ma Izrael fővárosában, Jeruzsálemben található Herzl Tivadar sírja s az életét bemutató múzeum. A szerény sírkő előtt tartják Izrael állam

Egy észszerű óriület

A radikálisok értesítője a közelmúltban adta hírül, hogy Olivier Dupuis és néhány társa népszavazást javasolnak Magyarországnak. Ennek tárgya: kezdeményezzük az Európai Egyesült Államokat létrehozó öszeurópai alkotmányozó gyűlést!

Az értesítő következő száma egy petíció aláírásgyűjtő ívét tartalmazta. Ez – többek között – arra szólítaná fel a parlamentet, illetve kormányt, hogy forduljon csatlakozási kérelemmel a (létező) Európai Közösséghez. Aki mindkettőt olvasta, elgondolkozhat: hová jut a világ, ha már a radikálisok is alább adják. A „miért?” miatt kerestem fel Lensi Massimot, a Radikális Párt szövetségi tanácsosát, a budapesti iroda képviselőjét.

– Kik azok a radikálisok és mit akarnak?

– A Radikális Párt transznacionális és transzpartikus. Azaz nemzetek és pártok feletti párt. Ez nem keverendő össze az internacionalistával. Míg azoknál a nemzeti intézmények kapcsolódnak össze valamilyen formában, addig mi fölülkerekedünk a nemzeti határokon. Ember és ember között teremtünk közvetlen kapcsolatot. A mi tagjainak a „határok fölött” alkotnak egy nagy közösséget. Magyar, olasz, portugál ugyanannak a szervezetnek a tagja, és ugyanolyan jogai vannak.

– Ez nagyon szép eszme...

– Ez nem valami kitaláció. Nem azért csináljuk, mert szép. Azok a problémák, amelyekkel nap nap után találkozunk – környezet-szennyezés, munkanélküliség, nacionalizmus –, az egyes országok megoldási kísérletei ellenére nem hogy csökkennek, hanem súlyosbodnak. Természetüknél fogva egyszerűen megoldhatatlanok nemzeti keretek között. Ezért célunk egy olyan új európai közösséget létrehozni, ahol a nemzetekfeletti problémák megoldására nemzetekfeletti eszközök állnak rendelkezésre. A nemzeti keretekbe való beszorítottság megköti a kezünket, és elmérgesíti a problémákat. Például az Erdélyben most történekről mi azt gondoljuk, hogy az ottani magyarság sokkal kevésbé érezne magát kisebbségnek, ha nem Románia egyik kisebbsége lenne, hanem egy európai közösségben élő kisebbség.

– Ezek a problémák, de az ideológiáról nem mondasz semmit. Mondjuk – összevetve egy ismeretebb társasággal – miben különböztek ti radikálisok az anarchistáktól?

– A mi pártunknak nincs ideológiája. Tagja lehet kommunista, anarchista, muzulmán, liberális éppúgy, ahogy egy jobboldali. Csak az a fő, hogy a megjelölt problémát meg akarja oldani. Ha ebben egyetértünk, bármilyen szervezet tagja, lehet egyúttal radikális is.

– Az ideológiamentesség túlzottan is nyitva hagyja a „hogyan?”-t. Milyen elsőbbségek szerint láttok a problémamegoldáshoz?

– Egyetlen kikötés van: az alkal-

mazott eszköz legyen erőszakmentes. Ebben Gandhit követjük.

– Itt? Magyarországon? Egyáltalán mit keres ez a párt egy olyan Közép- és Kelet-Európában, ahol mostanában az antikommunizmust leszámítva a nacionalizmus látszik az egyetlen hatásos politikaformálónak?

– Éppen azért vagyunk itt, hogy megtörjük a nacionalizmus látható erősödését. Hogy ne legyenek harcok, polgárháborúk, halottak. Ezért akarunk az értelmiségiektől, a parlamenti képviselőktől elindulva és velük együtt egy új általános közvéleményt kialakítani. Ami támogatja az új Európát, és elutasítja a nacionalizmust.

– Ebben milyen érdekekre támaszkodhatok? Egyáltalán kire, mire számítasz?

– Naponta kapunk kicsi, biztató jeleket. Az a kérdőív is, amit értelmiségieknek, politikusoknak, újságíróknak küldtünk el, azt jelzi, hogy az emberek aggódnak, el akarják kerülni a most formálódó nacionalista veszélyt. Ehhez kínáljuk mi politikai megoldásként az új Európa létrehozását.

– Megnyugtató, hogy az értelmiségiek egy része fogékony a gondolatokra, de általában nem az értelmiségiek tömegei hajják végre a pogromokat...

– Ezért gondoljuk, hogy most a legfontosabb feladatunk üzenetekkel, információkkal alakítani az emberek – a tömeg – gondolkodásmódját.

– Éppen ennek – a gondolkodásra, állásfoglalásra kényszerítésnek – lehetett volna egyik módja a korábban javasolt népszavazás. Ehelyett most már csak petícióról beszéltek, ami – az előzővel szemben – csak szűk körű részvételt tesz szükségessé.

– Ez a petíció tulajdonképpen egy szonda a népszavazás előkészítésében. Felmérjük a lehetőségeinket.

– Akkor is visszalépés. Ez így nem valami radikális eljárás...

– Kicsik vagyunk egy népszavazás megszervezéséhez. Most épp azt keressük, miként érhetjük el, hogy az emberek, majd a parlament és a politikai pártok kezdet adjanak és segítsenek bennünket.

– Ma Magyarországnak éppen

az az egyik tragédiája, hogy túl sok minden csak pártkeretekben működik. Ha ez a feladatot is ennek a körnek szánjátok, s beszorítjátok a parlamentbe, akkor az embereknek ehhez se lesz semmi közük.

– Nem arról van szó, hogy a parlamentnek kell foglalkoznia ezzel. Az embereknek kell arra kényszerítenie a parlamentet, hogy az foglalkozzon vele.

– A petícióból éppen az maradt ki – ami az előző javaslatban még megvolt –, hogy öszeurópai alkotmányozó gyűlés kell, mely teljesen új kereteket szab Európának.

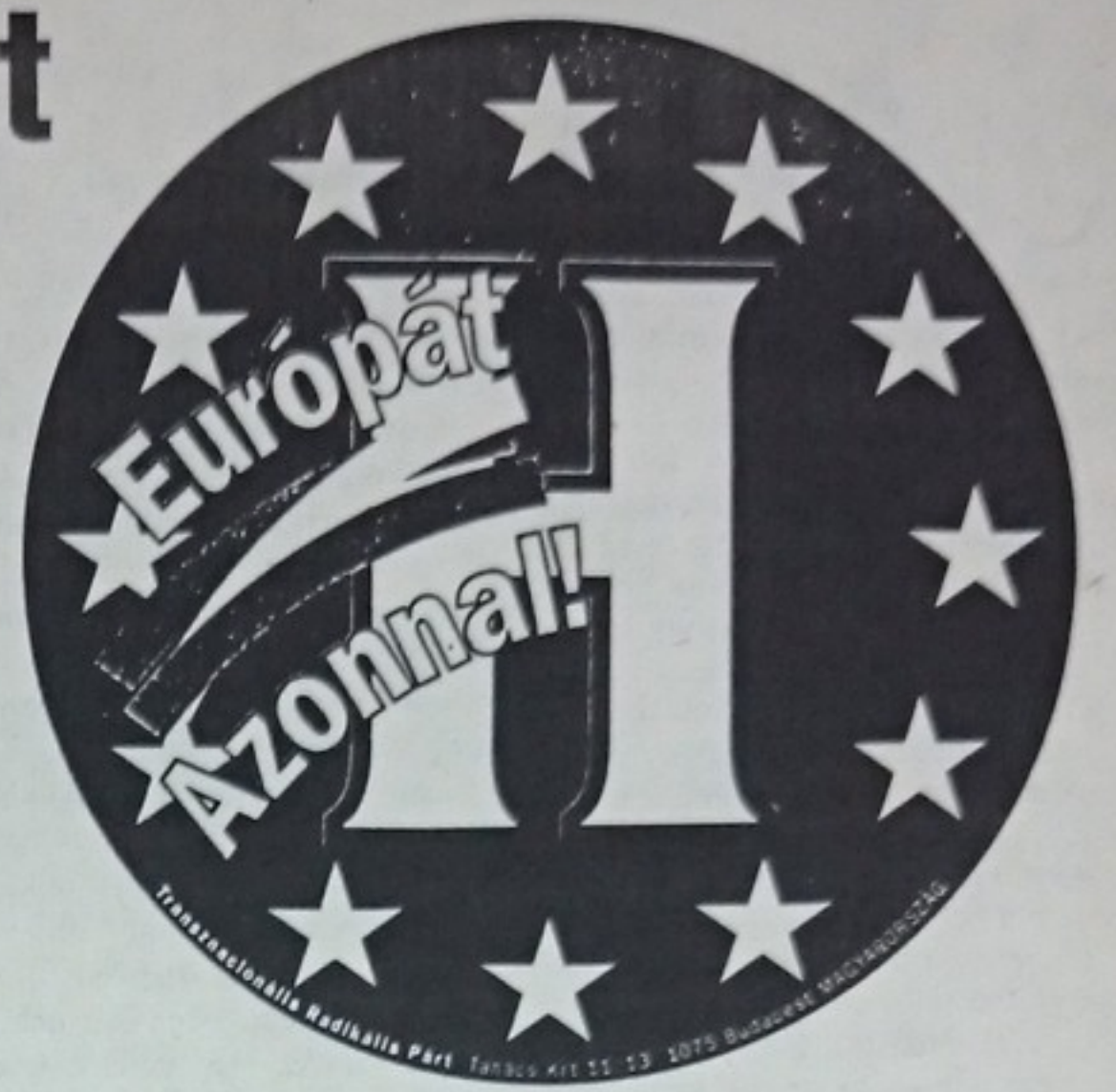
– Mint mondtam, ez a petíció csak az első lépés. Utána, majd a népszavazásnál kell azt a kérdést feltenni. Most Kelet-Európában azon dolgozunk, hogy az országok lépjenek be az Európai Közösségbe, nyugaton viszont azért, hogy ez az Európai Közösség változzon meg. Alakuljon olyan Európává, ahol már nincsenek határok, egyetlen pénzem van, s egyetlen közös parlament dönt a nemzeti méretekben megoldhatatlan problémákról.

– Úgy gondolom, ez a petíció – mint első lépés – akár ki is húzhatja a talajt a második lépés alól. A sima csatlakozást emlegetni túlzottan is lenyugtató lehet. Ezt az országot legalább egy bő esztendeje mindenki azzal eteti, hogy ha bármilyen feltételekkel is, de sikerül betagozódnia „Európába”, a nyugat majd kihúzza jelenlegi helyzetéből.

– Nem húzná ki. Tudom, ezt nem könnyű megmagyarázni az embereknek, de megpróbáljuk. Ha Magyarország a mai gazdaságával lépne be a mai Európai Közösségbe, akkor csak az együttműködés periferiájára és a sokkal erősebb gazdaságú országok ellenőrzése alá kerülne.

– Gyenge érv ez egy olyan országban, ahol azt szokták mondani: „szeretnék én abból a nyugat-európai munkanélküli-segélyből élni...”

– Aki már próbálta, másképp gondolja... Azt kell belátni, hogy a mai Európai Közösség politikai téren nem sokat tehet. Nagyon kevés kérdésben hoz, mint közösség, határozatot. Így azokkal a problémákkal szemben, amelyekkel a nemzeti parlamentek nem tudnak mit kezdeni, miaga is tehetetlen. Ez kifeje-

zeten rossz azoknak az országoknak, ahol a nemzeti határokat átlépő problémák erősödőben vannak.

– Abban sem látszik tiszta érdekelttség, hogy a nyugat miért borítaná fel a kialakult játékszabályokat? Gazdaságilag jól áll, a válságait is elmenedzseli valahogy. Ráadásul Európa másik feléről folyamatosan azt hallhatja: „nagyon jók vagytok, mi is hozzátok szeretnénk hasonlítani”.

– Ezt másképp látjuk. Mi kicsit másképp húzzuk meg Európa határait is...

– Hol a vége nálatok?

– Afrikában, Burkina Fasónál... talán. Esetleg Tibetnél?... A másik, hogy a nyugati gazdaság jó állapota is nagyon viszonylagos. Ott vannak például az olyan nagy gazdasági hatalmak, mint az Olivetti vagy a Fiat. Ezek elnyomják a kisebbeket, uralmi helyzetben vannak. A nemzeti parlamentek már régen nem képesek kordában tartani a ténykedésüket. A következő, ami miatt a nyugat sem lehet olyan elégedett, azok az olyan súlyos megoldatlan társadalmi problémák, mint a környezetszennyezés.

– De a nyugat számára éppen fejlesztési forrást, saját problémái könnyebb megoldását jelenthe-

ti, ha nem egyenrangú Európa-alkotóként áll össze a keletiekkel, hanem betagozza azokat a maga gyarmati övezetébe.

– Éppen azért, mert ezek a problémák nem tisztelik a határokat, senkinek sem jó, ha túl nagyok a különbségek. A kelet szennyét a szelek nyugatra is elviszik... Nekünk a kisembereknek kell megmagyaráznunk az igazunkat. Az nem érdekes, hogy az Olivettinek vagy a Fiatnak ez jó-e vagy sem.

– Igen ám, de az említett kisember még jó esetben is csak azt a nemzeti kormányt tudja befolyásolni, amin a Fiat méretű urak már rég túlnőttek.

– Ezért kell a nemzeti parlamenteket ráébresztenünk felelősségükre. S tulajdonképpen ezért kell megteremtünk az Európai Egyesült Államok Parlamentjét, ahova a kisemberek elküldhetik a képviselőiket. Ez a parlament nem 18 nemzeti parlament összessége, az ereje sem csupán annyi. Ennek a hatalma már összemeríthető a megoldandó feladataival. Törvényeit már akkora területen érvényesítheti, amekkorán a problémák előállnak. Azaz nem eleve esélytelen.

Katona József

Az (olasz) Radikális Párt három évtizednyi sikeres működés után döntött önmaga újraalapításáról. Korábban elsősorban a válás, az abortusz és a lelkiismereti okokból történő katonai szolgálat-megtadás jogáért vívott (erőszakmentes) harcokban szerzett magának megbecsülést.

1988-ban a bolognai kongresszus nemzetekfelettiné minősítette az (új)alakult Radikális Pártot. Azóta tagjaikat a világ minden országából gyűjtik. A nemzeti pártokat nem tekintik vetélytársuknak, az egyes országokban tartandó választásokon nem is indulnak.

A párt időről időre kitűzi azokat a célokat, amelyek megvalósítására tagjait toborozza. Így gyakorlatilag minden évben újja is szerveződik; a belépés az éppen kitűntetett problémákra és az adott évre szól.

1988-ra a következő címszavakat tűzték zászlajukra: Európai Egyesült Államok; antitotalitarizmus és emberi jogok; harc a tömeges éhhalál ellen; tiltásellenességgel a kábítószerrel kapcsolatos bűnözés ellen; a jogállam védelme; környezetvédelem. Ezek máig sem veszítették aktualitásukat.

A budapesti iroda címe: 1075, Tanács krt. 11. I. emelet. Telefon: 122-9497.

Munkanélküli segély '89

1989-ben – a munkanélküli-segélyrendszer bevezetésének első évében – összesen 12 064 fő vette igénybe a munkanélküli-segélyt.

1989. december 31-én a segélyezettek zárólétszáma 7874 fő volt. Időközben 35% kivált a segélyezettek köréből (23% ismét munkába állt; 4%-ot együttműködés hiánya miatt kizártak a segélyezettek közül; 8% segélyezése egyéb okok miatt – elhalálozás, nyugdíjazás, „GYED”, „GYES”, ügyintézés – megszűnt, szünetel vagy függőben van).

A segélyezettek átlagosan 110 napot töltöttek segélyen. Egy munkanélküli egy napra átlagosan 145 Ft bruttó segélyt kapott, ami 30 napos hónapokkal számolva 4344

Ft átlagos havi segélynek felel meg.

A segélyből élők száma év közben folyamatosan emelkedett: az első negyedévben egy nap átlag 1298 Ft kapott segélyt, a második negyedévben 2819 fő, a harmadik negyedévben 3738 fő, a negyedik negyedévben már 6221 fő. Az újonnan megítélt segélyek száma hónapról hónapra növekedett, miközben a megszünt segélyek száma alig változott, így 1989. március 22-től 1989. december 31-ig a segélyből élők száma megnégyszereződött.

20%, tehát minden ötödik segélyezett már több mint fél éve él segélyből, és közülük 1029 fő több mint háromnegyed éve.

A munkaviszony megszűnésének

módjától függően a segélyezettek fél éven keresztül átlagkeresetük 70, 65, illetve 60%-át kapták segélyként, fél éven túl juttatásuk átlagkeresetük további 10%-ával csökkent. A segély összege legfeljebb a mindenkori minimálbér háromszorosára lehetett.

4,5% 2000 Ft-nál kevesebb, 22,5% 2001 és 3000 Ft közötti, 25% 3001 és 4000 Ft közötti bruttó segélyben részesült, 28,3% 4001 és 6000 Ft közötti, 15% pedig 6001 és 10 000 Ft közötti bruttó segélyt kapott. 5% bruttó segélye 10 001 és 12 000 Ft közötti összeg volt.

A segélyezettek 52%-a 35 évnél fiatalabb.

Év közben megváltozott a segélyből élők iskolai végzettség szerinti összetétele. Az év első felében se-

gélyezettek 64%-a szakképzetlen volt (24% az általános iskolát sem fejezte be), 28% középfokú, 8% pedig felsőfokú szakképzettséggel rendelkezett. Az év második felétől segélyezettek csak 53%-a volt szakképzetlen (14,8% nem fejezte be az általános iskolát), 44% középfokú, 9% pedig felsőfokú szakképzettségű.

A segélyezettek iskolai végzettség szerinti összetétele megyénként igen különböző: míg Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Nógrád, Szabolcs-Szatmár, Szolnok, Tolna megyékben a 8 általános és ennél alacsonyabb végzettségűek jelentik a segélyből élők többségét, a fővárosban, Bács-Kiskun, Csongrád, Győr-Sopron, Hajdú-Bihar, Heves, Komárom, Pest, Somogy,

Vas, Veszprém és Zala megyében a közép- és felsőfokú végzettségűek vannak többen. Ezen belül Budapesten 33%, Bács-Kiskun megyében 19,2%, Csongrád megyében 17,7%, a többi megyében pedig 10-15% között van a felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők aránya.

Év közben folyamatosan nőtt, 68%-ról 73%-ra azoknak az aránya, akik azért kényszerültek munkanélküli-segélyre, mert „munkaviszonyuk megszűnt”.

Az év folyamán segélyben részesültek 44%-a három megyére koncentrálódik: Szabolcs-Szatmár (19%), Borsod-Abaúj-Zemplén (16%), Baranya (9%).

(Forrás: Munkaerőpiaci Információk '90/1.)

AKI LEÜLT ÉS MEGÖREGEDETT

Történetünk főhőse, akit nevezünk mondjuk Benedikty Zoltánnak, részben, mert e név kiválóan illik egy főszereplőhöz, részben, mert tényleg így hívták – főhősünk tehát egy ködös decemberi reggelen arra ébredt, hogy elvesztette az állását. Ne részletezzük most, hogyan veszett el az állás. Az egyik napon megvált még, aztán új idők jöttek, struktúraváltás, racionalizálás, nyereségérdekeltség, szóval csupa előremutató, modern dolog – s voltak még ott emberi viszonyok is, konfliktusokkal, félreértésekkel; no de hát hol nem adódik ilyesmi, ahol emberek és viszonyok léteznek? Egy szó mint száz, az állás egyszer csak elvesződött, Benediktynek értésére adták, hogy megkapja még egyhavi fizetését, aztán mehet, amerre úri kedve tartja.

Benedikty a legközelebbi kocsmába ment. Elvégre látott ifjúkorában elég neorealista filmet, tudhatta jól, hogy ha az ember elveszti az állását vagy a biciklijét, vagy mindkettőt, első dolga legyen amúgy istenigazából, férfimódra leinni magát. A harmadik konyak után felhívta Krisztát, vázolta a helyzetet, s kérte, jöjjön el érte. Kriszta figyelmes volt, meleg és megértő, mint mindig, s igyekezett lelket önteni a férfiba.

– Nézd, Dick – simogatta nyugtatón a kezét –, attól, hogy most nincs állásod, te még ugyanaz az ember maradtál. Meglátod, nem lesz semmi baj, rövidesen jobbnál jobb ajánlatok között válogathatsz! És én ugyanúgy szeretlek.

Benedikty ez utóbbian biztos volt, de az előbbi is szívesen elhitte. Nem érezte még a veszélyt, amely reá leselkedik, inkább a közelmúlt eseményein dühöngött; szerette azt a helyet, ahol dolgozott, s úgy gondolta, ezzel-azzal használhatott volna még ott. Csak nehezen fogta fel, hogy jobb, ha már előretekin.

– Most pedig hazamegyek, kihúrom a telefont, és keresztretjvényt fogok fejteni! – emelte fel dacosan a fejét. – Aki nagyon akar, így is megtalál!

Ha mérlegképes könyvelő, elektroműszerész vagy angol nyelvű levelező lett volna, történetünk talán másképpen folytatódik; Benedikty azonban szerkesztő volt. Ez a foglalkozás általános vélekedés szerint nem szakma, hanem speciális társadalmi helyzet, amelyet nem is végezni kell, hanem betölteni. Ebből pedig az következik, hogy amiképpen lehet valaki állástalan bányász, tanár vagy állatidomár, azonképpen nem lehet miniszterelnök, párttitkár vagy szerkesztő: utóbbiak ugyanis állapotok, amelyek közönségi vagy egyéni döntésekkel megszüntethetők, mikortól is az érintett személyeknek vissza kell térniük civil foglalkozásukhoz. A mi esetünkben az okozta az egyik nehézséget, hogy Benedikty nem akarta tudomásul venni ezt a tényt, ő továbbra is szerkesztőnek tekintette magát. Bizonyos értelemben önvédelemből gondolkodott így, hiszen középiskolai tanár volt polgári foglalkozására nézve, ámde, noha már betöltötte harmincötödik életévét, soha nem tanított, e területen tehát pályakezdőnek számított volna. Nagyobb baj volt azonban, hogy Benedikty nem osztotta a fenti nézetet; ő úgy gondolta, hogy a szerkesztés szakma, amelyet az évek során valahogy megtanult, amelyet jól-rosszul gyakorolt, s amelyet a továbbiakban is gyakorolni kívánt, mert ehhez értett.

Persze Benedikty se szerkesztő-

nek született. Azok a baráti körben terjesztett történetek, miszerint már óvodásként három vastag piros ceruzát kért a Jézuskától, vagy hogy alsós korában meghúzott egy Ady-verset, mert annak minden harmadik sora azonos volt, s ő ezt túlságosan unalmasnak találta, legendák. Az igazság az, hogy végzős egyetemistaként se tudta még, mit kezdjen magával. Kedves professzora ajánlásával ment az egyik könyvkiadóhoz gyakornoknak, inkább tartozkodó kíváncsisággal, mint lelkesen, de csak néhány hónapot kellett eltöltenie a szerkesztőségben, már tudta, hogy ezt a munkát neki találták ki. Az első perctől kezdve élvezte, amit csinál, s külön is élvezte, hogy azt csinálhatja, amit szeret. Pontosan tisztában volt azazal, kicsoda különös adománya ez a sorsnak, a maga részéről úgy nyilvánította ki a háláját, hogy igyekezett megtanulni, ami megtanulható. Nem volt nehéz dolga: akkoriban a szakma legjobbjai dolgoztak abban a műhelyben, hamar befogadták, neki csak figyelnie kellett.

Benedikty tehát szerkesztő lett. Az évek során sok ezer kéziratot olvasott el, több százat javított ki, rendezett sajtó alá; leveleket írt, telefonált, vitatkozott, magyarázott – egyszóval végezte a munkáját. A könyvkiadóból egy kulturális folyóirathoz került, aztán egy másikhoz: szépen emelkedett a szakmai ranglétrán is. A címek nem érdekelték, az azonban igen, hogy egyre több szava lehetett a végső döntések meghozatalában. Körülbelül tudta, hogy amit ebben a szakmában elérhetett, elért. Főszerkesztő soha nem lesz belőle, az már egy másik kategória; de alkatilag se alkalmas rá – dolgozni szeretett, nem irányítani. Meg sem fordult a fejében, hogy valaha is búcsút mondjon ennek a pályának.

Nem tévedett, hamar híre kelt, hogy állástalan: postaládájából egyszerre eltűntek a meghívók, a tiszteletjegyek, a dedikált könyvek, a kéziratok, a hivatalos levelek – hiszen azok nem is neki szölettek, hanem az íróasztalnak, amely mögött ült. Eltelt az első hét, a telefon visszadugta, de az néma maradt. Pedig sejtette, hogy barátai minden követ megmozgatnak érte, de hiába, szerkesztőből éppen túlkínálat volt a piacon. Kiadók, lapok mentek tönkre, mindenhol elbocsátások voltak, az új vállalkozások régen összeállt stábbal indultak, sehol nem volt üresedés.

Tíz nap után végre kimozdult otthonról. A Főpostán Pálfalvival találkozott. Beszélgetésüknek különös bájt kölcsönzött, hogy Benedikty utolsó szerkesztői ténykedéseként visszaadta Pálfalvi egyik novelláját.

– Hallom, te is szabadúszó lettél – kezdte Pálfalvi, alig leplezve elégedettségét –, ilyen az élet, édes öregem. Én csak azt javasolhatom, hogy írj: elbeszélést, drámát, esszét, rádiójátékot, mindent. Tudod, én ugyanazt az ötletet megírom minden műfajban. A legtöbbet el is fogadják – folytatta éllel –, rendszerem meg lehet belőle élni.

Benedikty elmosolyodott: nem először hallotta, hogy írnia kellene. Az ilyesmit azelőtt azzal hártotta el, hogy nem ér rá, olvas. Persze írt ő, évente három-négy kritikát, egy-két tanulmányt méltán elfeledett múlt századi tollforgatókról, cikket, ezt-azt, ahogy illett; de nem

vitte túlzásba. Munkatársai lustának tartották, csak ő tudta magáról, hogy nem elég tehetséges. Ez a tény nem keserítette el, tudomásul vette, mint azt, hogy balkezes vagy szőke. „Így bárki tud írni” – gondolta magában, amikor elolvasta egy-egy dolgozatát, aztán még titokban hozzá gondolta: „de szerkeszteni nem”.

– Azért te is csinálhatnál valamit – mondta a nagynénje a harmadik héten, s Benedikty belátta, ez valóban elkerülhetetlen.

Kezdő munkanélkülinek számított, nem tudta pontosan, hogyan is kell állást szerezni. Péntekenként egy haveri társaságba járt örömfocizni: egész héten nem látták egymást, aztán itt jókedvűen, játékosan megszabadultak a gondjaiktól. Benedikty elhatározta, először csapattársai között próbál szerencsét.

– Üdv mindenkinek – robogott be kiszámítottan utolsónak az öltözőbe –, mátol szabadon vagyok igazolható! Várom a menedzserek ajánlatait!

Sörös szólalt meg elsőnek: – Ha tényleg kirúgtak, gyere hozzánk, a kultúrrovatban, éppen van egy hely. Beszéllek a főnökömmel, rendben lesz a dolog.

Sörösről annyit lehetett tudni, hogy újságíró az egyik vezető napilapnál, és hogy lát a pályán. (Hogy mit, arra még senkinek nem sikerült rájönnie.) Benedikty már azért is hálás volt neki, hogy kimen-

tette ebből a kínos helyzetből. – Túl van tárgyalva – válaszolta látszólag könnyedén.

Sörös másnap fölívta. – Nem fog menni, Dick – mondta magyarázólag –, nagyobb név kell nekik. „Ennél nagyobb név” – gondolta Benedikty, amikor letette a kagylót –, „az legalább hét szótag!”.

Aztán egész este szidta a szüleit, miért nem Bendegúznak keresztelték. Az utolsó héten pánikba esett. Fűhöz-fához rohagált, megalázó helyzetek sorát kénytelenül végig, eredménytelenül. A legtöbb helyen már a titkárnő eltanácsolta.

Eltelt a hónap, s Benedikty végre megértette, hogy vesztett. A szívében már béke volt, tudomásul vette, hogy az angyal, aki eddig vigyázta lépéseit, most cserbenhagyta. A Margitszigeten sétált, felhajtott gallérral, cigarettázva. Akkor jutott eszébe a nagyapja; hosszú évek után először. Ez a férfi nem játszott jelentős szerepet Benedikty életében, nyugdíjas volt már, amikor ő született, hamar meg is halt – alig néhány emléket őrzött róla. Hogy ül a konyhában, kenyeret majszol, szénért megy a pincébe, lapátolja a havat az udvaron. Nem esett szó soha erről, Benedikty mégis tudta, hogy nagyapja alig megtúrt ember a családban, szava nincs, örülhet, hogy él. Egykor jelentős állással bírt a Phoebusnál vagy a Beszkárnál, tanácsos volt vagy titkoknok, így

szólt a családi legenda, de aztán béliásták, hajógyári segédmunkásként ment nyugdíjba.

Egyszer levegőzni vitte a kisfiút, tévét is néztek valamely áruház kirakatában, aztán váratlanul elkanarodtak a megszokott útvonalról, egy különös, csillogó palotába mentek, a lépcsőket, folyosókat vastag, puha szőnyeg borította. Hatalmas kétszárnyú ajtó előtt álltak meg.

– Egykor – mondotta az öregember kipirulva – itt dolgoztam.

Benedikty ezt akkor nem hitte el. Szánakozva szorította meg nagyapja nedves tenyerét.

Ez a jelenet ötlött fel benne ott, a téli Margitszigeten.

Leült egy padra és megöregedett.

Jolsvai András

Keressük azokat az ügyvédek, akik szegények képviselőt (a hatalommal vívott harcukban) ingyen vagy jelképes honorért is vállalják.

(424 szerkesztőség)

CSIGALÉPCSŐ ÉS ALVÓS BABA

Négyéves korom óta utálok a csigalépcsőt. Ma is meghoradok, ha elkezd kanyarogni alattam a fel- vagy lejáró, becsukom a szemem, ha megindulok rajta, és isteni csodaként értékelem, ha célhoz érek. A borzadály oka egy gyerekkori élményem. A háború után vöröskeresztes csemetéként Svájcba vittek sok százunkat, hogy ottani, vállalkozó kedvű családoknál eltöltsünk néhány hónapot és feltápláljanak bennünket. Engem egy jóvívű házaspár kapott ki a sorból, hazavittek, a küszöbön leszedtek rólam minden ruhát, pedánsan elégették, majd bedugtak egy fürdőkádba, és körömféjével végigsúroltak. Ezután vadonatúj ruhát kaptam, bevezettek egy túllüggönyös szobába, amelyet a sajátomnak tekinthettem. Nekem a könyvespolc tetszett igazán, mert néhány képeskönyv mellett akkurátusan fölállítva csokoládék tömege sorakozott, s minden este szabad volt egy egész táblával megenni belőlük. Szabadon garázdálkodhattam az egész házban, egyetlen helyiségtől eltekintve: a padlást nem volt szabad megközelíteni. Természetesen ez izgatott. Vártam néhány napot, majd amikor úgy tűnt, nem látja senki, felosontam. Sok régiség között matattam, számomra érdekeltek voltak, találtam viszont egy hatalmas alvós babát, majdnem akkora volt, mint én. Átlátszó tetejű dobozban aludt, szőke haja csigákba bodorítva, földig érő kék csipkeruhája és kicsi lakk-topánja volt. Természetesen azonnal magamhoz vettem, és elindultam vele lefelé. Az alattomos csigalépcsőn megbotlottam, mert az óriási babától nem láttam magam elé, s két emeleten keresztül gurultam lefelé – babástul. A robajra persze összefutott a ház. A babának nem lett baja, de a büntetés súlyos volt – nem kaptam meg a babát, pedig nekem akarták adni, amikor hazajövök...

Azóta is itt állok, szívémben a csigalépcső iránti gyűlölettel, s alvós baba nélkül. Mert ilyen gyönyörű játékot azóta sem tudtam venni. Az elmúlt évtizedekben sokszor indultam játékbiztosító körútra – sajnos már nem magamnak, hanem az időközben született újabb családtagok számára –, s álmaim babája egyre távolabb került...

A magyar gyerekek átlagos szellemi képességeinek alakulásában – biztos vagyok benne – eltörölhetetlen nyomokat hagyott a hazai játékboltok szegényes kínálata. A főként szocialista importra berendezkedett árusítás alkalmas volt ugyan az olcsó, tömegigények kielégítésére, de a kreativitás, az ízlésnevelés, sőt az önfeledt játék elemi követelményeinek nemigen felelt meg. S még ma sem mondható ez el a kapható kollekciót nézvegetve.

Mivel játszanék én, ha most lennék gyerek? A

Legóval és match-boxszal biztosan, bár semmiféle amerikai örület nem teng túl bennem, viszont ezek jók és kellemes megfogni őket. Babát még mindig nem tudnék kedvemre valót szerezni. Üveges szemmel merednek rám a kirakatokból a meglehetősen fantáziátlan, teljesen egyforma babafejek, még a 800-1000 forintos hölgyeméyeknek is műanyag a hajuk, műanyag az arcuk, nélkülöznek minden empátiát, kedvességet, amitől egy gyerek valóban kedvencének érezhetné, babusgathatná.

Szinte sajnálom azokat az apróságokat, akiknek a kezébe nyomnak jobb híján egy műanyag „mikimausz” – bár ahhoz képest, hogy mindössze néhány centis, 66 forintot kérnek el érte –, s ennyiért még csak meg sem lehet nyalni, mert a festék gyanúsán összefolyt rajtuk. Próbáltam megfejteni, mit lehet kezdeni a potom háromszázért kapható malacfejű, de gyerekestül, pucér műanyag babával, amely mostanában a jobb játékboltok kirakatainak ékessége. Talán föl lehet öltöztetni. De milyen ruhát adhat rá egy kislány, akit meglepnek vele? Farmert, fodros szoknyát – vagy disznóbőrt? ... Bár lehet, tud valamit ez a malacfej, amire én még nem jöttem rá, mert az van ráírva dobozára: színvarázsos. Lehet, hogy elpirul? Megérteném.

Úgy hat-nyolc évvel ezelőtt a karácsonyi játékvásárlási téboly kezdete előtt sajtótájékoztatón mondták a illetékesek: az idén nem érkeztek meg a tologatható fataligák, mert a bulgáriai partner üzeme leégett. Lehet, azóta sem találtunk más relációt a behozatalra, mert kedves, lemosható, nem szálkás, huzogatható vagy tologatható fajtákkal azóta sem kényeztetik el a magyar gyerekeket.

A hazai játékkonstruktőröknek a kreativitás irányába eltörlődött szemléletéről inkább elméletben lehet hallani – a gyakorlati megvalósulást néhány meglehetősen nagyméretű, zöld és harsánylila rongygér jelképezi, potom 580 forintért. Örömmel fedeztem föl viszont a meglehetősen drága társasjátékok között viszonylag mérsékelt „árszinten” – 499 Ft-ért – a Gazdálkodj okosan címűt. Érdemes lenne olykor kézbe venni hazai játégyártóknak is, hátha ötletet merítenének belőle.

S amíg az ötletből valóság lesz, talán ki kellene tenni néhány nagyméretű transzparenst vagy kirakatot átfogó szalagokon: „Tudod mivel játszál, édes gyerekek? ... azzal, a homokban!” Ez legalább olcsó és mindig kéznél van.

Rácz Judit

EZ A CZÉZÁR NEM CAESAR

Húsz esztendővel ezelőtt, egészen pontosan 1970. augusztus 1-jén jött létre Magyarországon a fiatalok ma ismert hivatásos pártfogói rendszere. A bűnözés az azóta eltelt két évtizedben drámai mértékben emelkedett, így erre a hálózatra jelenleg talán sokkal nagyobb szükség van, mint bármikor. A visszaeső bűnözés riasztó számai ugyan azt mutatják, hogy a fiatalok bűnözése sok esetben egy életen át tartó kriminális „karrier” kiindulópontja lehet, de kétségtelen, hogy az utógondozás teljes hiánya a jelenleginél is sokkal rosszabb helyzetet eredményezne.

Hivatásos pártfogókra tehát szükség van, azzal együtt, hogy ez a szervezet minden jószándéka és profizmusa dacára sem képes, de egymagában nem is hivatott a fiatalok bűnözés minden gondját megszüntetni. Budapesten ezt a munkát a fővárosi Gyermek- és Ifjúságvédő Intézet, közismertebb nevén a Gyívi végzi, ahol főállásban, kötetlen munkaidőben összesen huszonkét hivatásos pártfogó dolgozik.

A józsefvárosi földszintes épület alagsorában kerestem fel Arató Czézár hivatásos pártfogót. A férfi harminc éve foglalkozik a bűn útjára tévedt fiatalokkal, 1970 előtt a VIII. kerületi gyámhatóságnál, azóta pedig hivatásos pártfogóként. Eredetileg tanárkép-

mel kisebb volt a forgalom, így két látogató között mód nyílt arra, hogy munkájáról, eredményeiről és kudarcairól beszéljünk.

– A törvény szerint kiket pártfogol Ön?

– Szinte minden bírói döntés pártfogó felügyelet elrendelésével jár együtt, amennyiben a bűncselekményt fiatalok követik el. Ha a bíróság a fiatalokot – intézkedésként – próbára bocsátja, vagy – büntetésként – felfüggesztett szabadságvesztésre ítéli, éppúgy pártfogói felügyelet alá kerül, mint ha feltétlenül szabadul vagy valamelyik javítóintézetből bocsátják el. A pártfogói felügyelet általában egy évig tart, ez abban az esetben lehet hosszabb, amikor a büntetést például kettő- vagy háromszáznapos próbaidőre felfüggesztik. Furcsa ellentmondás a jogszabályban, hogy ha a fiatalokot börtönbüntetésre ítéli és azt teljes egészében kitölti, mert például a magaviselete miatt nem kap kedvezményt, akkor nem feltétlenül kerül a pártfogóhoz, mert ilyen esetben nem kötelező ennek az elrendelése.

– Mit jelent a gyakorlatban, ha valakit pártfogói felügyelet alá helyeznek?

– A pártfogói felügyelet, mint szóösszetétel, azt hiszem, jól mutatja: kettős célról van szó. Egyrészt törődnünk kell a fiatalal, segíteni a mindennapok apróbb-nagyobb ügyeinek az elintézésében, másrészt tagadhatatlanul bizonyos hatósági feladatoknak is eleget kell tennünk. A pártfogolt részére, ha próbára bocsátják vagy felfüggesztett szabadságvesztésre ítélik, a bíróság, egyéb esetekben pedig a büntetés-végrehajtási bíró írhat elő magatartási szabályokat. Az erről szóló jogszabály szerint vannak olyan minimális követelmények, amelyeket a fiataloknak be kell tartania: el kell helyezkednie, és időről

időre jelentkeznie kell a pártfogónál. Eleinte gyakrabban, de havonta egyszer feltétlenül. Ilyenkor elbeszélgetünk a pártfogóval arról, hogy miként alakul az élete, s amiben tudunk, természetesen megpróbálunk segíteni.

– A pártfogó felügyelet tehát egy hosszabb ideig tartó, ha nem is önkéntes, de mindenképpen kölcsönös együttműködésen alapuló viszonyt feltételez. Őszinték-e a fiatalok, megnyílnak-e a pártfogó előtt?

– Ez esetenként változik. Igyekszem megszerezni a fiatalok bizalmát, de ez nem mindig sikerül. Vannak akik kifejezetten büntetésnek, zaklatásnak érzik a pártfogói felügyeletet. A saját tapasztalataim alapján azt mondhatom, hogy az esetek 70 százalékában sikerül megfelelő kontaktust kialakítani. Akikkel nem, azokkal itt sohasem találkozok, egyszerűen ide sem jönnek. Vannak, akik azt hiszik, hogy ez az egész afféle szocialista találmány, amit most hamarosan megszüntetnek. Néhány nappal ezelőtt valaki oda is szólt nekem a sarkon: – „Lejárt a maguk ideje, mert az MDF van már hatalmon!”

– Említette, hogy az egyik alapkövetelmény a munkavállalás. A munkanélküliség körülményei között hogyan teljesíthető ez az előírás?

– Kétségtelen, hogy eljőhet az idő, amikor a munkáltatók nem fognak két kézzel kap-

szerecsét, aztán egy hónap múlva hazajött azzal, hogy nem találta meg a számítását.

– A nyolcadik kerület évek óta előkelő helyen van a budapesti bűnügyi statisztikákban. Hány pártfogolt kerül Önhöz évente?

– Általában száz körül van a pártfogoltjaim száma, szerencsére többségüket enyhébb bűncselekmény miatt próbára bocsátották, bár az utóbbi időben mintha megnőtt volna a felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt aránya. Az idő persze sohasem elég erre a munkára, talán, ha feleannyi fiatalal kellene csak foglalkozni, akkor jobb lehetnének az eredmények.

– Mit tud azokról, akiket régebben pártfogolt? Mi lett a sorsuk, hogyan alakult az életük?

– Hivatalosan nem kapok hírt felőlük, de hát itt élek ebben a kerületben, így általában mindig megtudom, ha valakit letartóztattak vagy elítéltek. Barátok, ismerősök vagy a rokonok, akikkel az utcán összefutok, sokszor elmondják, hogy kivel mi történt.

– Ön a legrégebbi hivatásos pártfogó Budapesten. Véleménye szerint hogyan lehetne hatékonyabbá tenni ezt a szisztémát?

– Szerintem jó lenne, ha a pártfogó nemcsak a jogerős ítélet után kerülne kapcsolatba védencével, már csak azért is, mert a bűncselekmény elkövetése és a bírói döntés között sokszor másfél-két év is eltelik. Egyszer összeszámoltam, hogy a fiatalal egy büntető eljárásban legalább tíz különféle személy kerül kapcsolatba, a rendőrtől az ügyészig, a védőtől a börtön nevelőtisztjéig. Mindenki őszinteséget, bizalmat vár a fiataltól, a legtöbbször anélkül, hogy erre valóban lenne idő és türelem. Maximálisan tisztelnem az ártatlanság vélelmét, de valahogyan módot kellene találni arra, hogy a pártfogó legalább a vádirat elkészülte után találkozhasson a későbbi pártfogoltjával.

kisballa

ző főiskolát végzett, majd az egyetem pszichológia szakán szerzett diplomát, a jogi ismeretek pedig – mint mondta – menetközben, a gyakorlatban ragadtak rá. Ő, mint a legrégebben működő pártfogó, afféle „intézmény” itt a nyolcadik kerületben, valóságos élő lexikon, szinte mindent és mindenkit ismer.

Amikor találkoztunk, a szokásosnál vala-

nul bizonyos hatósági feladatoknak is eleget kell tennünk. A pártfogolt részére, ha próbára bocsátják vagy felfüggesztett szabadságvesztésre ítélik, a bíróság, egyéb esetekben pedig a büntetés-végrehajtási bíró írhat elő magatartási szabályokat. Az erről szóló jogszabály szerint vannak olyan minimális követelmények, amelyeket a fiataloknak be kell tartania: el kell helyezkednie, és időről

codni a fiatal, szakképzetlen munkaerő után, akkor bizonyára megváltoztatják ezt a rendelkezést. Jelenleg a pártfogoltjaim között eddig szinte mindenki talált állást Budapesten. Igyekszem rugalmas lenni, mert ha a fiatal tanulni szeretne és biztosított a megélhetése, akkor én sem erőltetem a gyors munkábaállást. Olyan is volt már, hogy az egyik gyerek Bécsben, a testvérénél próbált

A váci művelődési ház előterében fiatalok: diákok és az iskolapadból már kimaradtak, jólőtözötték és szakadtak, egészséges arcúak és meggyötörtek. Zoltán Erika koncertjére várnak. A drogellenes koncertet megelőző előadásokon és tanácskozásokon is ott láttam őket.

A művelődési ház előterében minikiállítás is nyílt: az egészséges életmódot elősegítő ételek és italok s a gyógynövények. És az április 24-25-26-i KIÚT című rendezvényt sorozat szponzorainak reklámtáblái is. A váci Hajós Alfréd Ifjúsági Centrum, a diáksport egyesület és a városi tanács szervezte program-sorozat vállalatok és vállalkozók is támogatják. Nekik is fontos, ami a fiataloknak: a szenvedélybetegségek terjedésének megfékezése és az egészséges életmód minél szélesebb körű fölismertetése. S ezért zajlott le tudományos konferencia az alkohol és a drog okozta problémákról, ezért hangzottak el előadások a szenvedélybetegségek okairól, kezeléséről és a káros következményekről, s ezért esett szó a helyi tapasztalatokról is.

S a fiatalok kérdeztek: hogy miért a kábítószer használatját büntetik jobban, mint azt, aki kezükbe adja a drogot? Hogy megoldás-e az, ha büntetik a fiatalok kábítószeresét? Miért nincsen kábítószer-törvény? Milyen eszközök vannak a pedagógusok kezében, amelyekkel hatásosan nevelhetnek? Miért nincsen iskolapszichológusi hálózat? A találkozóra meghívott

kiút

Összefogás a szenvedélybetegségek ellen

szakemberek – orvosok, szenvedélybetegségek ellen küzdő pszichológusok, gyámügyesek, ifjúságvédelmi ügyekkel foglalkozó rendőrök, egyházi vezetők – pedig válaszokat próbáltak adni. Elmondták, hogy szükség lenne a kábítószer-törvényre, mert a mai jogszabályok valóban nem tesznek különbséget a kereskedő és a fogyasztó között. A többi ország törvényéhez hasonlóan a kereskedőt kell sokkal szigorúbban büntetni, s a fiatalokot használatát pedig lehetőleg orvosi módszerekkel kell „jobb útra” téríteni. Erre már működik a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet drogprogramja. Azt is elmondták, hogy a nagyobb létszámú oktatási intézményekben iskolapszichológusok kellenének, de erre legtöbb helyen azért nincsen lehetőség, mert – képzés híján – nincsenek elegenden, s egyelőre pénz sincsen erre. Pedig sok iskolában fölismerték már, hogy mekkora szerepe lehetne az iskolapszichológusnak. Egyelőre ezért a mostani pedagógusok kezébe kell olyan eszközöket adni, amelyekkel élni tudnak a nevelés

során. Ám nem mindenben értettek egyet a szakemberek. Például abban, hogy a jelenlegi helyzetben a haszna vagy a kára nagyobb annak, ha az ifjúságvédelmi ügyekkel foglalkozó rendőrök a büntetőjog eszközeivel avatkoznak be az eltévedt fiatalok életébe.

Nem volt megnyugtató hallani a beszélgetéseket, vitákat és az előadásokat. A tengemeyi megfogalmazott kérdésre kevés olyan válasz született, amelyek tudatában bizakodhatnánk abban, hogy hathatós a szenvedélybetegségek elleni küzdelem, és a társadalom többsége egészségesen élhet. Nagyon sokszor csak azt volt a válasz: olyan a társadalmi környezet és annyira kevés a pénz, hogy hiábavalók a szakemberek tanácsai. A sportversenyek, az önismereti tréning és a kulturális bemutatások, ahol a váci szakköröket láthattuk – mindez csak annak a néhány száz fiatalnak lehet segítség életük rendezésében, akik ott voltak.

Az újabb és újabb kérdések pedig csak arra adhatnak bizonyosságot a szakembereknek, hogy nem volt fölösleges találkozniuk. S arra, hogy ugyan a váciak ötödik éve adnak helyet ezeknek a rendezvényeknek, de minél többször és minél szélesebb körben kell találkozniuk. Mert a kérdésekből és a válaszokból az is kiderült, hogy túl sok az „ördögi kör”, amiből ki kellene törni.

J. Kiss Sándor

Egy pszichiáter kalandjai

Esti séta – gubókkal

Sorozatunkban a sokat látott lélekgyógyász egy-egy esetét írja le, mellékelve a történet tanulságait is. A dolog pikantériája éppen az esetek köznapisága. Saját agylövéseink bukkannak fel ezekben az esetekben. S ha szeretnénk is olykor nyavalyáinkat teljesen egyedinek és múlászhatatlannak hinni, csalódnunk kell: az ember igenis barkácsolható. Néha még házilag is. S a segítség se szégyen. Szerzőnk arra is vállalkozik, hogy a 424 címén a nevére érkező levelekre a lap hasábjain válaszol.

Klaudia odavan a mákért. Sajnos nem a mákóstésztáért, hanem az éretlen mák gubóért. De ha ebből keveset sikerül beszerezni, a száraz mákgubó is megteszi. Hogy mit kezd Klaudia a gubókkal? Az éretlen gubó nedvét kiégeti és befecskendezi magának. A száraz gubót pedig megfőzi, és érdekes ízű teakülönlegességgéként fogyasztja barátaival, olykor egyedül.

Klaudia tizenkilenc éves. Rendkívül vonzó teremtés. Barátnője szerint „bohém dekadencia”, „mediterrán hangulat” lengi körül. Mások nyugati pornófilmek hősnőjéhez hasonlítják. Ez persze a felszín. Mert Klaudia szenved. Nincs tisztában önmagával. Szeretne fiú lenni.

Amikor felkeresett, legnagyobb meglepetésemre nem azt kérte tőlem, menekítem ki a rendőrség karmaiból. Még csak azt sem, juttassam azonnal kórházi osztályra, ahol nem juthat a droghoz. „Azért jöttem, hogy jobban megismerjem önmagam, talán tud ebben segíteni. Szeretném megtudni, miért olyan fontos, hogy naponta megigyam azt a bizonyos teát. Miért biztosítom be magamnak több hónapra a mindennapi betevő gubóimat.”

Szülei elváltak. Apja rendszeres alkoholfogyasztó, anyja párt-funkcionárius volt, amíg lehetett.

Klaudia utálja a kutyákat. Az anyja kutyát tart. Ő a macskákat szereti. Szabad állatok, mondja.

Klaudia nem szereti a gyerekeket. Apja újra nősült, kisfia van, Józsinak hívják. Utálja a Józsikát.

„Olyan mocskos vagy, mint az apád”, szokta anyja mondani, amikor pofozásra lendült a keze. Anyja így él benne.

Egy kedves magyar városban nőtt fel, többnyire a nagyanyja társaságában. Órá szívesen gondol vissza. Már tízéves korában dohányzik. Az alkoholt sohasem szerette. Valószínűleg az apja miatt, akit sokat látott részegen. Gyakran szív marihuánát, többnyire társaságban. Kamaszként beleveti magát a drogfogyasztó szubkultúrába. És szinte mindent kipróbál. Kivéve a gubókat.

Ekkor még nem függ a drogtól. Nem

beteg. Egyszerűen csak keres, kutat, kíváncsi, próbálkozik, élmények után vágyik. És keresi önmagát.

Ezt az arcát azonban kevesen ismerik. A felszínen képzőművészeti szakközépiskolába jár, kifejezetten jó tanuló. Tanárai szeretik. Mindenkit elbűvöl. Mindenkit csábít, nőket, férfiakat egyaránt.

Rendszeresen rajzol, verseket ír, zenét hallgat. És közben küzd egy furcsa, megmagyarázhatatlan érzéssel: a szomorúsággal.

Tizenhat éves korában legyőzi a szomorúság. Nincs kedve élni, melankóliás. Gyakran úgy érzi, hogy amit mond, mintha nem az ő hangja lenne...

A halálra készül. Elképzeli a halál számátalan arcát. Terveket dolgoz ki az öngyilkosságra.

Egy ismerőse tanácsára felkeres egy pszichológust. Ekkor még szülővárosában él.

A drogokat úgy váltja, mint barna és fekete színű ruháit. Senkihez és semmihez nem kötődik igazán.

A pszichológus figyelmesen végighallgatja, majd hosszasan magyaráz. Megpróbálja Klaudiával megértetni, mi is az a „pubertáskrifzis”. Végül azt tanácsolja, hogy több időt töltsön önmagával. Erre a legalkalmasabbak az esti órák, mondja. Én is olyankor gondolom végig a napot és készítek terveket a következő napra. Menjen sétálni, kedves Klaudia, hosszú, magányos sétákra van szüksége. Klaudia mosolyogva meséli el ezt a találkozást. „Hát igen, megfogadtam a tanácsot. És valóban, életem gyökeres fordulatot vett a séták alatt. Ekkor ismerkedtem meg az út szélén növő gubókkal. Azóta sem tudok megenni a gubók nélkül.”

Az esti séták alkalmával Klaudia elkezdte összegyűjteni az út szélén növő mákgubókat. Barátai beavatták az ópiumkészítés technológiájába. Hamarosan szakértője lett a házi készítésű ópiumnak.

Ebben az időben Magyarországon tetőfokára hágott a mák-kultusz. Az ifjúság egy igen jelentős rétege avatta be egymást a ópiumfőzés tudományába, a felnőttek társadalmának teljes közönye mellett.

Egy ideig – a bódulat hatására – megszűnt

Klaudia depressziója. Később, a függőség kialakulásával, már a drog hatására sem oldódott a szomorúsága. Néha órákig gubasztott a barátaik körében anélkül, hogy megszólalt volna. Máskor, főleg éjfél után, lávaként kezdett belőle ömleni a szó. De csak akkor, ha olyan ember közelébe került, aki egy kicsit hasonlított a nagymamájára, akire ugyanolyan bizalommal tudott lenni, mint őhozzá.

Dénes harminchárom éves. Rendszeresen alkoholizál, talán már alkoholista. Klaudia csábította el, most együtt élnek. Atyáskodik Klaudia felett. Budapesten ismerkedtek meg. Klaudia jó szándékú barátaik féltik Dénestől: sem szakmája, sem állása, sem lakása nincs.

Mostanában együtt főzik a mákteát, együtt veszik a száraz gubókat a virágboltban, darabját tíz forintért. Klaudia napi adagja negyven gubó.

Klaudia története még nagyon hiányos. Terápiás kapcsolatunk éppen hogy csak elkezdődött. De már az eddig felszínre került tények is alkalmasak adnak egy rövid és talán tanulságos gondolatmenetre.

1. Feltűnő, hogy Klaudia nem emlékszik élete első tíz évére, szinte egyáltalán. Mintha kitörölték volna emlékeiből ezt a rendkívül fontos időszakot.

2. Ennek valószínűleg az az oka, hogy Klaudiát nagyon sok kellemetlenség érte ekkor, főleg a szülei részéről. Erre enged következtetni az a körülmény, hogy Klaudia sem apjával, sem anyjával nincs jóban. Anyjával szemben határozott és egyértelmű indulatai vannak. Anyját egyébként erőszakos embernek jellemzi, apját pedig magatehetetlen, sodródó férfinak. A gyermekkorából egy biztosan pozitív figura sejlik fel: a nagymama. Hozzá ma is szívesen megy. Feltehetően sok

időt töltöttek együtt, és ezek a találkozások egy kicsit kárpótolták Klaudiát a szülői szeretet hiányáért.

3. Ha sem apánkkal, sem anyánkkal nem alakul ki biztonságot nyújtó, jó kapcsolatunk, később nehezen tudunk tartós barátságot vagy partnerkapcsolatot kialakítani. Ez történt Klaudiával is.

4. Ahogy váltogatta emberi kapcsolatait, úgy váltogatta Klaudia a drogokat is. Sem az emberekhez, sem a drogokhoz nem tudott kötődni.

5. A krízis bizonyos értelemben fordulatot hozott Klaudia életében. Egy apa-típusú kapcsolat (a pszichológus) hatására megismerkedik a gubókkal, és velük több éves kapcsolatot, sőt függőséget alakít ki. Később megjelenik Dénes, szintén apa-figura (tizennégy évvel idősebb Klaudiánál, iszik, atyáskodik felette), és kötődni kezd Déneshez is.

6. A kialakult új helyzetet kétféleképpen értékelhetjük: egyfelől Klaudia sorsa rosszabbra fordult, hiszen deviáns életformája rögzült, a drogfogyasztás kísérleti stádiumát függőséget váltotta fel. Másfelől azonban látnunk kell azt is, hogy Klaudia lelkének mélyén érlelődik az igény a gyökeres változásra. A stabilitás igényét fejezi ki a (viszonylag) tartós partnerkapcsolat és egyetlen droggal, a mákgubókkal kialakult intim viszony. Azaz, hogy felkeresett engem, és megfogalmazta igényét az önismeretre, önmaga jobb megértésére, egyértelműen jelezte, nem felületes változást akar.

7. Klaudia sorsa attól függ, hogy a gubókat föl tudja-e váltani valami minőségileg más, mégis legalább olyan fontos szokás, tevékenység. Ebben próbálom meg segíteni Klaudiát.

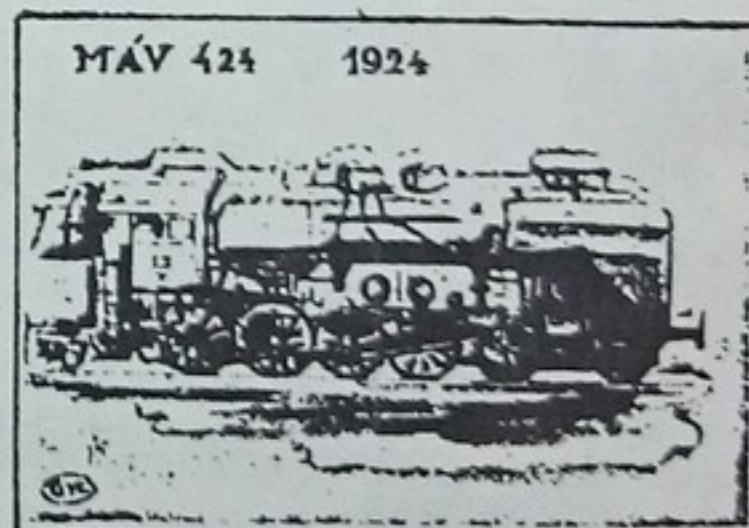
Dr. Gerevich József

Társadalmi beilleszkedési zavarok

Pilisszentkereszten 1990. május 31.–június 2. között háromnapos tudományos konferencia kezdődik a magyarországi devianciákról. A konferencián a szakértő kutatók áttekintik a deviancia-kutatások legfrissebb eredményeit és, kidolgozzák a következő évek legfontosabb kutatási stratégiáit. Június 1-én, pénteken délelőtt a kábítószerkutatási alirány mutatkozik be elsőként a TBZ konferenciák történetében. Az alirány egy éve alakult. Célul tűzte ki a hazai kábítószerfogyasztás jellemzőinek megismerését. E cél érdekében átfogó kutatás kezdődött a drog terjedésének mértékéről, a kábítószeresek személyiségéről és családjairól, az elítélt narkománok életútjáról és a drogfogyasztó szubkultúráról.

Húsvétől elindult a zsbriki rehabilitációs otthon

Zsbriken, egy kihaltban lévő baranyai faluban rehabilitációs otthon nyílt református lelkészek kezdeményezésére és irányításával. A faluban elsősorban drogfogyasztók rehabilitációját vállalják. Egyik munkatársuk, Kovács Tádé szerint húsvétől várják az önként jelentkezőket. Címük: Kallódó Ifjúságot Mentő Missziót Támogató Alapítvány, Zsbrik, 7696.

A kölni Egészségnevelési Intézet igazgatója hazánkban

Május 6–11. között, a drogprogram meghívására, hazánkba látogat Pommerenke úr, a kölni Egészségnevelési Intézet igazgatója. A

látogatás célja: megismerkedni a drogprogram iskolai megelőzési kísérletének eddigi tapasztalataival, eredményeivel. Mint ismeretes, a hazai drogprogram a kölni intézet által kidolgozott módszerrel kezdte el megelőzési programját. Pommerenke úr látogatásának egyik fontos célja a két intézet közötti együttműködés szorosabbá tétele, esetleg közös programok kialakítása és összehasonlítása. Pommerenke úr a tervek szerint május 8-án szerdán 14 órakor beszámol a kölni intézet munkájáról. Az előadás helye: a Szociális és Egészségügyi Minisztérium 8. emeleti tanácsterme.

Alapellátás és pszichiátriai rehabilitáció

Magyarságtudat, nemzetiségi sors, emigráció volt a fő témája annak a nagyszabású rendezvénynek, amely Szentendrén került megrendezésre április 27–28-án. A konferenciára olyan kollégákat is meghívtak, akik a világban szétszóródtak. A szándék egyértelmű: a környező országban élő magyarság szakembereivel felvenni a kapcsolatot és segíteni őket munkájukban.

A programból: Buda Béla: Magyar sors és pszichiátria. Bencsik József Lehel (Székeslyudavahely): Alkohol okozta elmebántalmak a Hargita megyei Kórház pszichiátriai osztályán. Boksay István (New York): Bevezetés az idős lelki betegek gyógyszeres kezelésébe. A konferenciát a szentendrei Ideggyógyászati Intézet szervezte.

Egyházi drogmunkások IV. ökumenikus találkozója

A találkozó célja kettős: továbbképzés előadásokkal, vitával, emellett erőgyűjtés, egymás kölcsönös erősítése a munkában. A találkozó május 4–6-án lesz a Református Egyház tahi üdülőjében. Jelentkezni lehet Topolánszky Ákos címén: 1117 Budapest, Karinthy Frigyes út 5.

Ifjúsági drog-ambulancia nyílt Debrecenben

Debrecenben, a Varga u. 1. szám alatt megnyílt az ifjúsági drog-ambulancia. Egyelőre nem önálló szervezetként, hanem a Kenézy Gyula Kórház Gyermekpszichiátriai Osztályának részeként. Az ambulancia fiatal orvosokból, gyógypedagógusokból és pszichológusokból álló munkacsoportja 1990. április 26-án ünnepélyes szakmai napot tartott a DAB Székház kistermében, ahol jeles pszichiáterek (Gyenge Eszter, Grezsa Ferenc, Rác József) tartottak előadást az ambuláns munka jelentőségéről. Berényi András a debreceni ambulancia terveit ismertette.

KATOLIKUS LELKISÉGÉLY telefonos szolgálat: 142-7762. Minden csütörtök és vasárnap este 10-től másnap reggelig.

ISMERKEDÉS és fiatalok levelezőszolgálat (fényképes levelekkel): SZÍV-SZORÍTÓ Esztergom 2500 Pf. 135.

AIDS-szűrés név nélkül. Információ a 166-9283-as telefonszámon.

HOMOSZEXUÁLISOK Országos Egyesülete: 1387 Budapest, Pf. 22. Telefon (este): 141-4315.

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár **KÖZHASZNÚ INFORMÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSA**: 118-2934 vagy 118-2050.

ALKOHOLELVONÓ: Budapest, XIII. ker., Róbert Károly krt. 82-84. (kórház). Telefon: 129-8200.

ÖNSEGÍTŐ (egészségvédelmi) Közösségek Információs csoportja. (Szervezést és működést segít.) 112-5020 vagy 132-7388.

Csökkenő munkaképességűek, rokkantnyugdíjasok, öregségi nyugdíjasok **MUNKAKÖZVETÍTŐJE**: VII. ker. Baross u. 127. Nyitva: hétfőtől péntekig 8-12 óráig. Vezető: Lovász Margit.

IFJÚSÁGI MUNKAVÁLLALÁSI TANÁCSADÓ: XI. ker. Bicskei u. 6. Telefon: 166-8835 vagy 166-8846. Nyitva: hétfő (14-19 óráig), szerda (8-16 óráig), péntek (8-12 óráig).

A FIATAL HAJLÉKTALANOKNAK SZÁNT KINÓTT MELEG RUHÁKAT (esetleg hálózásokot) a következő címre kérjük küldeni. (Utcai gondozószolgálat a Gyívi címén) Budapest, VIII. ker. Kállai Éva u. 9-11.

ERDÉLYI MAGYAROK EGYESÜLETE: Budapest, V. ker. Molnár u. 9. Telefon: 118-6769. Ügyfélfogadás: minden csütörtökön 18-21 óráig.

Jogi, hatalmi **VISSZAÉLÉSEKRE BUKKANVA** keresse a Kontroll Ligát! Címünk: 2151 Fót Pf. 50.

A MUNKAKÉPTELENEKET, ÖREGÉKET étellel is ellátják a Vajdahyud utcai menhelyen (Budapest, VIII. ker. Vajdahyud u. 3.)

A MAGZATVÉDŐ TÁRSASÁG telefontanácsadással szolgál kismamáknak minden csütörtökön délelőtt 9 és 12 óra között. Telefonszám: 149-0992.

Tolókcocsival is könnyen megközelíthető **BOLT MOZGÁSSÉRÜLTEKNEK** (gyógyászati segéd-eszközök, egészségügyi felvilágosító irodalom): ORFI, Budapest, II. Árpád fejedelem útja 7. Nyitva: munkanapokon 8-17 óráig.

INGYENES MAGAZIN ANGO-LUL TANULÓK RÉSZÉRE. Megrendelhető az alábbi címen: SOON, 44 Twyford Road, Willington, Derby De 6 6BN, Nagy-Britannia.

A VAKOK ÉS GYENGÉNÁLÓTOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE információs szolgálatát kezdte meg működését. Cím: 1146 Budapest, Mátyás u. 47. Telefon: 121-0440. Ügyműködés kedden 15-től 18 óráig és csütörtökön 14-től 17 óráig. Göllesz Zoltán és Szombati Zsigmondné.

Lerobbant vidéki házat vagy üzlethelyiséget keresek. Minél kisebb település – jellegre a szerkesztőségbe.

Cserére a jánlok: fiúruhákat, Dizel, üzempépes kerti önjárógépet, valamint kutyakölyköket (spicce, törpe snauzer, bernáthegeyi, újfundlandi fajtát) – bármiért.

Cím: Horti Pál, 2700 Cegléd, Petőfi út 23.

Olcso albérlet kiadó (2000 Ft) az újhegyi lakótelepen. Telefon: 178-4208.

36 éves, érettségizett, kissé molett férfi megismerkedne idősebb úrral, hölgyvel. Rendszeres találkozás reményében. Jellege: Leutazom vidékre is.

Hirdetéseiket a 424 ingyen közli, amennyiben cserét ajánlanak (gyermekruha, játék, magángyűjtemény stb.) vagy ingyenes szolgáltatást kínálnak.

„EGÉSZSÉG ALKOHOLELLENES KLUB” a budakeszi művelődési házban minden csütörtökön 5-7-ig.

LELKI ELSŐSEGÉLY (éjjel-nappal): 122-9600.

KALLÓDÓ IFJÚSÁGOT MENTŐ MISSZIÓ (reformátusok): 122-0306.

KERESSÜK azokat az ügyvédeket, akik szegények képviselét (a hatalommal vívott harcokban) ingyen vagy jelképes honoráért is vállalják. (424 szerkesztőség)

KERESSÜK azokat a nyílt pályázatokat és alapítványokat, amelyek velünk rokon hivatást vállaltak. A 424 vállalja a hírverést.

Aki SZEGÉNYSGELLENESEN HÉTVEGÉKRŐL, vagy más hasonló akciókról tud, kérjük idejében értesítse a szerkesztőséget!

Keressük azokat a vállalatokat, illetve vállalkozókat, akik **BŐR-TÖNBŐL SZABADULTAKAT IS ALKALMAZNAK** Ha van szálaláslehetőség – kérjük – azt is közöljék a szerkesztőséggel.

Aki INGYENKONYHÁKRÓL, ÉJJELEI MENEDÉKHELYEKÉRŐL tud (az ország bármely pontján), kérjük, értesítse a szerkesztőséget!

Minden olyan **ÖNSEGÍTŐ CSOPORTOSULÁS** jelentkezését várja a 424, amely úgy tudja, hogy valami egyedülállót csinál.

A szociálpolitikával kapcsolatos kérdéseire a lap hasábjain válaszol Putnoki Katalin, kertületi tanácsos (XIV. kertületi tanács). Írjon a 424 címére!

Alapítvány VILÁGTALAN GYEREKEKÉRT. Számlaszámuk: OTP 218-98141-3762.

Már szervezik a **MAGYARORSZÁGI LENGYEL KISEBBSÉG** nemzetiségi szövetségét. Levélcím: 1426. Pf. 44.

FELKÉSZÜLÉS A SZÜLŐI HIVATÁSRA címmel előadás és klubfoglalkozás minden csütörtökön 16 órakor a III. kertület, Magyar utca 3. szám alatt a Vöröskereszt épületében.

DAGANATOS BETEGEKKEK foglalkozik „onkopszichológiai” munkacsoportja, jelentkezés levélben, dr. Komlósi Pirokka címén (1122 Ráth György u. 7-9.).

HAZAI ALAPÍTVÁNYOK SZÖVETSÉGE: 1074 Rottenbiller u. 16-22. Telefon: 121-4825. (Érdekegyeztetés, tanácsadás, szolgáltatás.)

FELSŐFOKÚ SEGÍTŐ-KÉPZÉS indul kulturális célokra szerveződéző ifjúsági csoportok vezetői, támogatói számára. Időpontok: 1990. szeptember–december és 1991. február–május, kéthetenként szombaton. 36-36 órában. Résztvevői díj szemináriumonként 4000 Ft. Jelentkezés és bővebb információ: Nyitott Kézpések Egyesület, Pordányi Sarolta képzésvezető, 1011 Budapest, Corvin tér 8. Telefon: 115-9657/85-ös mellék.

KERESD A MOZDONYOKAT!
KERESD A 424-ET!
Aki legalább tizenkét mozdonyt visszaküldenek szerkesztőségünknek, azok között ajándéksomagot, hazai együttes koncertjegyét, könyvet, mozijegyeket sorsolunk ki.

A NÉVTELEN ALKOHOLISTÁK első csoportja csütörtökönként találkozik 18 órától a XII. Kiss János altábornagy utca 34. szám alatt. Nyitott nap (nem alkoholisták érdeklődők számára) minden hónap első csütörtökje.

Plusz Magyarországi **HIV-POZITÍVOKAT** Segélyező Egyesület a László Kórházban alakult. A HIV szeropozitíveket (fertőzötteket) segítő rendszeres segéllyel, lakhatási lehetőséggel. Adakozóknak az alábbi számlaszámot adták meg: Magyar Hitelbank Száchenyi István Igazgatósága, Budapest, Arany János u. 20. 202-8886-202-00412-0010.

KÖRNYEZETVÉDELMI Tájékoztató és Tanácsadó Szolgálat. Címük: Budapest, Kresz Géza u. 44-46. Telefon: 149-7135, az állomáson üzenetrögzítő is működik.

LELKI BETEGSÉGBEN szenvedők egyesülete: 1281 Budapest 27. Pf. 1. Telefon: 176-0922/134 mellék (Vargáné Ziegler Brigitta).

MAGAS VÉRNYOMÁSOSOK klubja: minden szerdán délután háromkor a Pataky István Művelődési Központban (Budapest, X. Pataky tér 7-14. Telefon: 157-0712).

TEKNÓSMENHELY: Budapest, XVIII. kerület Kondor Béla sétány 8. Telefon: 158-8708, 158-8917.

LEÁNYANYÁK segélyszolgálat: 111-4083.

Ingyenes **GERINC- ÉS CSÍPŐVÍZSGÁLTATÁS** gyerekeknek: Budapest, II. ker. Pusztaszeri út 42/a. Telefon: 115-6639 délutánonként.

A „BIZALOM” SZOLGÁLTAT minden délelőtt várja azokat, akik egyedül érzik magukat és unatkoznak, vagy nincs kivel beszélgetniük, vagy bármilyen problémájuk rendezéséhez segítséget, tanácsot kérnek. Elérhető: Budapest, XV., Eötvös u. 64-66. (Csokonai Művelődési Ház). Telefon: 169-0495. A törökbálinti hajléktalanoknak

ÚJ NEMZEDÉK. Az önszervező csoportok hálózatából álló mozgalom programja a Lemezság 15. számában. Információ és belépési nyilatkozat egyéneknek és csoportoknak: Új Nemzedék Iroda, Szentiványi Ildikó, 1092 Budapest, Ráday u. 49.

SANITAS TERMÉSZETGYÓGYÁSZATI ALAPÍTVÁNY Cím: 1631 Budapest, Pf. 74. Számlaszám: MHB Széchenyi Igazgatóság 1 fiók: 222-13585

A kistelepülések váltig hallgatnak. Pedig eredetileg tőlük kértük az elhagyott, eladó (lakható vagy rendbehozható) házak címet. Kaptunk azonban néhány címet az olvasóktól. Közöttük néhányan olyan árú házról is beszélnek, amennyi pénzt mi még nem láttunk. Ezért a következőket ajánljuk: továbbra is ingyen tudósítunk minden olyan ingatlanról, ami nem drágább negyed millió forintnál. Az ennél drágábbak hfrét azonban csak fizetett apróhirdetesként vesszük fel. (Nem vonatkozik ez a megszorítás a kistelepülések önkormányzataira, ha a náluk megszerezhető ingatlanokról bővebb listát közölnek.)

Szolnok megyében, Hunyadván több lakatlan ház van. Érdeklődni lehet Szabó János köteleki tanácselnökkel, telefon: Kötelek 1.

Honkeresők és munkanélküliek...
... egyesületét szervezik a XVII. kerületben. Minden menekültet, munkanélkülit, esetleges segítőt várnak. Címük: Budapest XVII., Micsurin út 69. (MDF-helyiség). Érdeklődni telefonon délután öt után Balla Gábornál (vagy Földes Bélánál) lehet a következő számon: 148-6504.

Társakat keresünk...
Olyan fiatalokat, akik iskolai tanulmányaik befejezése után nem tudtak elhelyezkedni. Közös csinálhatnánk egy tanyát, ahol gazdálkodhatnánk, földet, kertet művelhetnénk, állatokat tarthatnánk.
Esetleg közös házat építhetnénk.
Pénz, tanya nincs. Ezért mindez romantikusnak tűnhet. Ha vannak, akik a pillanatnyi politikai és egyéb zűrzavarból örömmel elvonulnának egy ilyen tanyára, írjanak nekem vagy a 424-nek.
A szervezést vállalom.
Péty Imre
DIÁK-BUNKER vezetője
9022 Győr, Czuczor G. u. 15.

SEGÍTS TE IS!
Azért fordulunk hozzád, mert egy 16 éves lány élete veszélyben van! *Wermeser Edina*, a Zrínyi Ilona Gimnázium 2. osztályos tanulója, súlyos gerincbetegsége miatt olyan komoly műtetre szorul, melyet Magyarországon nem tudnak elvégezni. Az orvosi beavatkozásra az NSZK-ban kerülne sor, ha a szükséges 2 millió forint összegyűlné. Mivel sem a szülők, sem a magyar egészségügy nem tud ekkora összeget biztosítani, kérünk, hogy **SEGÍTS TE IS!**
Edina ikerként született épen és egészségesen. Aktív sportolt, 1985-ben még igazolt asztaliteniszező volt. 1986 októberében serdülőkorú tartáshibára gyanakodva került ortopédiai szakrendelésre, ahol gerincferdülést állapítottak meg. Az 1987 januári felülvizsgálaton már fűző használatát is előírták, mert az addigi úszás és gyógytorna eredménytelennek bizonyult. Az állapota tovább romlott, ezért 1987-től évente több alkalommal állt kórházi kezelés alatt.
Az 1990 januárjában, az Országos Rehabilitációs Intézetben végzett vizsgálatok szerint állapota napról napra romlik: a gerincoszlop nemcsak ferdül, hanem el is van csavarodva, a bordák lecsúsztak, a mellkas térfogata csökkent, a háton már érzésvavarok észlelhetők, a bal lába rövidült, s gyakran zsibbad. Az orvosi szakvélemény: ilyen mértékű és görbületes gerincferdülést csak műtéti beavatkozással lehet korrigálni; jelenleg Magyarországon ilyen típusú gerincműtét nem lehetséges. A műtéti gyógykezelést a Rehabilitációs Intézet az NSZK-ban javasolja, amelynek előreláthatólag kb. 40 000 DM (2 millió Ft) a költsége. A műtét szervezése, az engedélykérés folyamatban van, de az engedélyezés egyik feltétele a műtéti költségek vállalása.
A család ezt a horribilis összeget – három középiskolás gyermek nevelése mellett – képtelen előteremteni belátható időn belül. Az orvosok véleménye szerint viszont Edinát minél hamarabb meg kellene operálni, mert műtét nélkül állapotában előre nem látható további károsodások is bekövetkezhetnek.
Ezt a felhívást a Miskolci Diák Társaság készítette, és kezdőlépésként a számlára 20 000 forintot átutalt.
A további felajánlásokat az OTP Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatóságánál (279-98005) *Wermeser Edina* nevére elküldött 4425-5 számú csekk számlára lehet befizetni.
Miskolci Diák Társaság
Miskolc, Pf.: 430
3545

Megnyílt Teresa anya ingyenkonyhája!
Cím: VIII. ker. Tömő u. 17.

A törökbálinti hajléktalanoknak
Papp Zoltánné Lukácsi Marietta üzeni a tábor volt és jelenlegi lakóinak, hogy aki közülük igényt tart további segítségre, május elsejétől a 22-66-667 számon hívja!

Fizioterápia házilag
A Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata két könnyen kezelhető, hordozható iontoforizátort kínál. A Medion Batteryt elsősorban a körzeti orvosoknak ajánlják, míg a Doloriont amatőröknek, házi használatra. A készülékek beszerezhetők a kisvállalat címén: 4011 Debrecen, Pf.: 2. (utánvétellel szállítanak).

ÚJ SZOLGÁLTATÁS
A „Peterhez” érkező levelek is azt bizonyítják, hogy főleg a vidéki homoszexuálisok kapcsolatteremtési lehetőségei tragikusak. A Lokál klub nekik túl messze van. A 424 ezért segít a levelezés útján való partnerkeresésben. A jelentkezők rövid bemutatkozásait és igényeit jellegével közöljük a lapban. A jellegjükrre érkező leveleket pedig eljuttatjuk hozzájuk.
(De, hogy senki se vádolhasson minket hátrányos megkülönböztetéssel, a heteroszexuálisok partnerkereső leveleit sem utasítjuk vissza.)

Homoszexuálisok, államilgondozottak, tinik, börtönviseltek, börtönlakók, narkósok! Ezen az oldalon a leveleitek-re olyanok válaszolnak, akik maguk is megélték, átéltek azt a sorshelyzetet, amiről beszélnek. Ha olyan levelet kapunk, amire mégsincs avatott levelezőnk, akkor megkeressük ahhoz is a leghitelesebb választót.

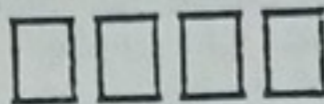
424 Ifjúági hetilap

BUDAPEST

Könyves Kálmán krt. 76.

Géppel — 1087

Kézrel —

az van, hogy le akar „tesztelni”. A kérdését pedig azért nem értem, mert sem „puttony”, sem pedig „kombinált bérlet” nincs már. A „kombinált bérlet” kb. azóta nem létező fogalom, amióta a „puttony” sem az. És mit fed ez a két szó? Íme: a „puttony” az azóta már eltörölt szigorú őrizet, a „kombinált bérlet” pedig az azóta már szintén nem érvényben lévő ref (rendőri felügyelet) plusz kitiltás (bizonyos körzetből való kitiltás) kombinációja.

Kicsit furcsa levél érkezett Márianosztráról. A levélíró kéri szerkesztőségünket, hogy anyák napja alkalmából közöljük le sorait. Így szeretne kedveskedni édesanyjának, ha már nem látogathatja meg személyesen.

Íme az írás:

„Az én anyám a legjobb a világon” – ezt mondja minden ember. Mint mondhatnék én mást? Édesanyám sokat szenvedett miattam, sok bánatot, keserűséget okoztam neki. Ő engem mégis szépnek, jónak, a legkülönbnek

tart a világon. Ilyenkor (is) eszembe jutnak kedves emlékeim, magam elé képzem kedves arcát. Sok év után is Édesanyám simogatását érzem, ha távol is vagyok tőle. Mindenki jószágát, szeretetét, szerelmét el tudom felejteni, de anyámét soha. Érhet bánat, keserűség, csalódás – édesanyám egyetlen mosolya, gyöngéd hangja, puha simogatása mindig meg tud vigasztalni, amíg ő él, addig – otthon – gyermeknek érzem magam, s ez olyan jó... Amíg ő van, nem tud senki úgy megbántani, hogy el ne feledném: minden bánatomra van egy csodálatos gyógyszerem, egy nagyszerű orvosom: az én EDESANYÁM!

Hála virágait ma eléd nem tehetem
Mint régen, öledbe sem hajthatom fejem
De eljön majd a perc, s a fiad eléd áll:
Mindent megköszönök, drága édesanyám!

A nehéz napokon mindig nyúlt felém kezéd
S bátorított szavad, szíved mindig szeretett
Amikor a bajban mindenki elhagyott
Te adtad amit csak egy ANYA adhatott.

az intézet – amely egyébként a Gyűjtő területén helyezkedik el – nem halott...) Kis kitérő, de el kell mondanom, hogy nem értem, miért ne lehetne ezeket a beteg embereket polgári elme-kórházban gyógyítani, jóval felkészültebb orvos- és ápológárda segítségével... A jog megkülönböztet büntetést (ez az, amit az unokanővére nem kapott) és intézkedést. (Ez az, amit kapott, mert a lekágyékázás, azaz a kényszergyógykezelésre való utalás: intézkedés.) Nomármost. Ha az unokanővére meggyógyult, akkor immáron felhőtlen elmeállapotában SEM vonható felelősségre amiatt, amit elborult elmével tett, vagy amibe így keveredett bele. Tehát nem kell attól tartania, hogy letöltetik vele azt az X évet, amit akkor kapott volna, ha nem lett volna beteg. Viszont van egy olyan „hagyomány” is abban az intézetben, ahol az unokanővére jelenleg gyógyítódik, hogy nem egykönnyen nyilvánítják gyógyultnak az embereket, még akkor sem szüntetik meg a KGYK-t könnyen, ha már tényleg meggyógyult. Érdekes módon a gyógyintézetben letöltött idő körülbelül megegyezik azzal, amennyi évet akkor kapott volna az illető, ha büntethető lett volna...

Kedves Sámson Sándor!
Ne nézzen hülyének, tudom, hogy normálisan mit jelent a „puttony” és a „kombinált bérlet”. És mit jelent ez a hadak útjának nyelvén?

Kérdését nem igazán értem, hacsak nem

FELADÓ: Sámson Sándor
BUDAPEST 424 szerk.
Könyves Kálmán krt. 76.
1087

Tisztelt Sámson Sándor!

Kérem, hogy ne írják ki nevem az újságban, mert nem szeretném, hogy rám ismerjenek. Az unokanővéremről lenne szó, aki végül is nem börtönbe jutott, hanem ehelyett abba a bizonyos Kozma utcai megfigyelőbe. Egyébként rablásban volt társtettes. A Kozma utcai megfigyelőben azt állapították meg, hogy dilis, és most az ottani kórházban kezelik, ha kezelik. Azt szeretném megkérdezni, hogy ha meggyógyult, akkor le kell-e ülnie a büntetését?

Tisztelt Uram!

Levele szerint a nővére kényszergyógykezelést kapott, nem pedig börtönbüntetést. Ha valakit az elmeszakértő ún. kóros elmeállapotúnak talál, az azt jelenti, hogy az illetőt nem lehet felelősségre vonni a tetteiért, hiszen képtelen volt azok következményeit felmérni. De ha kóros elmeállapotú, akkor ugye gyógyítani kell, erre szolgál az említett műintézmény, amiről sokat lehetne írni. (Sajnos a halotról jót vagy semmit mondás ebben az esetben nem működik, mert

Kamasz az előzetesben

Gábor tizenöt éves korában: 1988. decembertől 1989. augusztusig – NYOLC HÓNAPOT – töltött előzetes letartóztatásban, lopás és betörés miatt. Ez alatt az idő alatt iskolai tanulmányait nem tudta folytatni, munkavégzési lehetősége nem volt. Korlátlan lehetősége volt ezzel szemben – naponta reggel öt órától este tízig kalandvágányt kielégítendő fogolytársaival együtt a bűnözésről fantáziálni, a fogásokat, módszereket, tapasztalatokat egymás közt kicserélni. Saját szóhasználata szerint: megkapta a „kiképzést”.

Az „eredmény” nem is maradt el. Hiábavaló volt a szülők és a pszichológus minden erőfeszítése: szabadulása után két héttel már újabb betörésben vett részt. 1989. decemberben pedig – két társával – egy kocsmába bevételét rabolták el a szállítótól.

1989. decembertől Gábor ismét előzetes letartóztatásban van. Fogva tartásának határidejét március 18-ról június 18-ra változtatták. Ez alatt a FÉL ÉV alatt a

fiú megint nem dolgozhat, nem tanulhat. Ellenben folytatódhat a kiképzés. „Megtárogathatják”, felerősíthetik egymás alant az ösztöneit: az agresszív, a szadisztikus, a homoerotikus tendenciákat. Emberi érzéseik eltompulnak, elvadulnak, fizikálisan és idegileg-lelkileg tönkremennek.

Mindez a legfogékonyabb életkorban történik velük, akkor, amikor a legjobb hatásoknak kellene érniük őket ahhoz, hogy egyáltalán még képesek legyenek megváltozni! Ehelyett maradandó, valószínű már vissza nem fordítható, traumatizáló folyamatok játszódnak le személyiségükben, és a bűnözői sors kényszerpályájára sodródnak.

A fiatalok magyarországi büntetőrendszere így „termeli ki” az ország számára az új bűnözőgenerációt. (Persze ennek a „termelésnek” az itt leírt jelenség csak az egyik módja.) A pszichológus eme felismerését tizennégy hónapja hiába mondja el és hiába írja le sok illetékesnek. Most újra megpróbálta.

Papp Zoltánné Lukácsi Marietta

Drog-irodalom 10.

A hanki-panki rock-csevejt némi szabadkőműves, ultra-intelligensnek látszó jólérséssel fűszerezve közeledünk drog-irodalmi sorozatunk elkerülhetetlenül bekövetkező végéhez, hogy azután szemünk, elménk megnyitva „Új Horizontok” c. ismeretterjesztő sorozatunkkal folytassuk rózsaszín karoszekében végigálmódott „jappi-jövő” jellegű szorongás-leírásainkat; de az egybeesésekre kínosan ügyelve most még elidőzünk egy kicsit az „acid-rock” aranykoránál.

Moszkvától Tokióig, Makótól Jeruzsálemig a rockzene az az univerzális nyelv, amelyen megszólalhat. A nyelv egy vírus, hallásod, kifejezőkészséged a betegség kezdő foka, egyre nagyobb rock-adagokra van szükséged, hogy fagyaszd magad, hogy ne fájjon a fogad a karrier-konkra, és valami vallás-pótlékkal le ne leplezd maradiságod. Zeneszerszámod fegyver, de azt is hitelbe adta az állam, így nyugodtan leteheted.

Panama, 1989. december. A kokainforgalmazással gyanúsított Noriega tábornok, panamai diktátor, a vatikáni nagykövetségen kér menedéket. Megkezdődik az idegek háborúja. A Vatikán érthetően ki van bukva. Egyik bíboros a pár évvel ezelőtt szabadkőműves-ízű drog-ügybe keveredett, amit csak pápai közbenjárással sikerült eltussolni, kolumbiai suhanc állítja a tv-ben, hogy apácák is szívznak marijuanát, amerikai jezsuiták betegednek meg AIDS-ben. Szóval Noriega is a pápai könyörületre apellál. De amikor elszabadulnak az indulatok, akkor többé nincs kegyelem. Azt az amerikai kémfőnök-elnök, Bush-Bokor ezredes csak tudja, hogy Noriega utálja a rock-zenét. A katonák tehát szépen elteszik automata gépfegyvereiket, hatalmas hangszórókat telepítenek az épület köré, és több száz waton üvöltetik a Stonest, Jimi Hendrixet, a Scorpionst és egyebeket.

Szegény panamai pápai nuncius; Noriega

több hétig bírja, de végül összeomlik, megadja magát, győzött a Bush-Bokor-féle gyengéd kém-fundamentalizmus.

Ellenpélda a kezdetek idejéből.

1965–68 között a San Franciscóban működő 400 acid-rock zenekar közül a négy legkiemelkedőbb: a „Jefferson Repülőgép”, a „Gyorsezüst Üzenetközvetítő”, a „Nagy Testvér Részvénytársaság” és a „Hálás Halottak” (The Grateful Dead).

A „Hálottak” tüntek Amerika legfontosabb zenekarának, annyira, hogy egy szerző megírta a „The Grateful Dead társadalomtörténete” c. munkáját. A „The Grateful Dead” nemcsak egy rockzenekar volt, hanem egy életforma. Törzsi nagycsaládban éltek kb. ötvenen. A zenekar általában ingyen lépett föl. Mindig hangoztatták: „A túlélésre vagyunk berendezkedve... az érzelmi, lelki, fizikai, gazdasági túlélésre. Talán ez a Halottak népszerűségének az alapja, hogy egyszerűen megpróbálunk élvezetet találni a mindennapi életben.”

Az együttes alapító tagja, motorja, Jerry Garcia (1942–) San Franciscóban született, ír-spanyol szülőktől. Ott tanult és ott lépett be a hadseregbe, amelyet utált. Szabadulása-kor találkozott Bob Hunter szövegíróval, aki egyike volt (Ken Keseyvel) az államilag fizetett LSD-kísérleti nyulaknak. Összeállva Garcia-val megállapították a „The Grateful Dead”-et, Kalifornia első számú acid-rock zenekarát. Garcia elképesztő kedvessége és végtelen türelme hamarosan legendás guruvá tette őt, a fiatalok csak „Trip-kapitánynak”, „Jerry nagybácsinak” hívták őt. Emellett kiváló gitárosnak is bizonyult.

A „Hálás Halottak” zenei célja az volt, hogy tudattágtó élményt nyújtsanak hallgatóknak. Stúdióalbumaik: az „American Beauty” és a „Wake of Flood” jó példája a gyönyörű hangzású és szerkezetű, felszaba-

dultan „betépett” zenének. Koncerten még jobbak voltak. Intuíciójuk, egymás iránti alázatuk, LSD-inspirálta szövegeik életre szóló élményt adtak 4-7 órás koncertjeiken a hallgatóságnak. „Dark Star” c. számuk sokkal mélyebb példáját adja az LSD-hatás leírásának, mint a Beatles híres „Lucy in the Sky with Diamond”-ja.

A „Hálás Halottak” ma már nem nagyon működnek, Jerry Garcia-ról úgy hírlírik, hogy fagyaltreklámokban dolgozik néha.

Az alább következő szöveg egy vele készült interjúból való.

Kérdés: Például én is elfogadom azt, hogy jó „behúzni a magassági kormányt”, de nem annyira fanatikus, mint Ön. Másrészt vannak fenntartásaim – vagy talán kevésbé vagyok tapasztalt. Mondana valamit erről?

Válasz: Igen, és így van. Bár nincs sok illúzióm efelől, mivel soha nem mozogtam abban a közegben, ahol Ön erről olvasott. Elszív egy „dzsointot” a spec-kol. helyett, és nincs értekezés és efféle szarságok. Csak betépsz, és megtapasztalod és aztán kielemezed a dolgot, ami történt veled; ez az egyetlen

bizonyíték. A kábszeres beszédmódra és egyebekre hagyatkozni az olyan, mintha el próbálnám mondani, milyen szeretkezni, akkor, ha még szűz vagy. Nem tudhatsz a dolgról semmit, ennyi, és csak vad elképzelésekkel lesz teli a fejed. A félreinformálás minden tudatlanság gyökere. Ez az egész vita a drogról, használják-e, ne használják, valami olyasmi, hogy szóval én nem hiszem, hogy állást kéne foglalni. Nagyon sok embert ismerek és tartok igen nagyra, akik semmit sem használnak, ismerek olyanokat, akik tényleg repülnek, és nagyra tartom őket, és ismerek abszolút elszállt dzsankikat is. Az emberek mindenfélét csinálnak, és ez a magánügyük.

Kérdés: Hogy lehet ilyen optimista?

Válasz: A zene az a dolog, amibe be van építve az optimizmus. Optimizmus: másképp mondva: tér. A zenének határtalan terei vannak. Oly messzire mehetsz el a zenében, hogy sok milliónyi emberöltőt átélhetsz. A zenei formának végtelen tere van, és ez lényegében egy lendítőerőt jelent.

Kinai Attila

Fekete Lyuk program Május

2. 19 óra: Garden-party
  3. 19 óra: Cure klub
  4. 20 óra: Leukémia, Aqpunktura, Missing Ling
  5. 20 óra: B.P. Service, Mission Padua Holland (Hollandia)
  6. 19 óra: A. Z. J.
  9. 19 óra: Kis Generáció
- Koncertek után ALTERNATÍV ZENEI JÁTÉK, vezeti: Nagy Gyula

A Lyukban kapható kazetták és lemezek listája:

(csütörtök 20.00–24.00-ig
péntek–szombat 20.00–02.00-ig)
Kazetták: Réis, Kretens, Független Adó, Neurotik, Sziámi Utcá Rock, Happy Dead Band, Sexepil, C.M.C., Auróra, A.M.D., Waszlavik.
Lemezek: Csokonai Vitéz Műhely, Másik János, Sexepil, Európa Kiadó, Auróra.

Hogyan

szerezzünk az államtól pénzt?

Hiányt szeretnék pótolni, amikor vállalkozom arra, hogy röviden bemutassam a napjainkban működő foglalkoztatáspolitikai eszközöket.

Munkaerő-közvetítés

A munkaerő-közvetítés ma már olyan számítógépes rendszerrel támogatott országos hálózat, mely segítséget kíván nyújtani minden dolgozónak új munkahely megtalálásában. A munkaerő-közvetítő irodák helyben tudnak tájékoztatást adni a területükön lévő összes üres munkahelyről, a munkahely betöltésének feltételeiről, a várható átlagkeresetről és a munkáltató szociális lehetőségeiről (pl. munkásszállás).

A legjelentősebb munkaerő-közvetítő irodák a következők:

- Pécs, Széchenyi tér 9.
- Kecskemét, Horváth D. u. 2.
- Békéscsaba, Irányi út 1.
- Miskolc, Szemere u. 17.
- Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 4.
- Székesfehérvár, Szabadság tér 7.
- Győr, Csaba u. 26.
- Debrecen, Bék útja 36.
- Eger, Dobó tér 2.
- Tatabánya, Ságvári E. út 20.
- Salgótarján, Munkás út 5.
- Kaposvár, Virág u. 32.
- Nyíregyháza, Benczúr tér 18.
- Szolnok, Kossuth L. u. 11.
- Szekszárd, Bezerédi u. 1.
- Szombathely, Hollán E. u. 8.
- Veszprém, Lenin liget 1.
- Zalaegerszeg, Kossuth L. u. 2.
- Budapest, XI., Karinty F. u. 3.
- Budapest, XIII., Katona J. u. 25. (fizikai)
- Budapest, VI., Bokányi D. u. 2/a. (szellemi)
- Budapest, VIII., Baross u. 124. (nyugdíjas)
- Budapest, XI., Bicskei u. 6. (átképzés).

Átképzési támogatás

A munkavállalók jobb elhelyezhetősége, illetve elhelyezkedése érdekében a képzést nyújtó atképzéseket a foglalkoztatáspolitikai atképzési támogatással, oktatási, utazási, szállás, valamint étkezési költségtérítés fizetésével segíti.

Átképzési támogatás jár annak a dolgozónak:

- aki munkaviszonnyal nem rendelkezik,
- aki munkaviszonyát a munkáltató átszervezése vagy megszűnése miatt várhatóan egy éven belül elveszti,
- aki közhasznú munkát végez,
- aki alapfokú iskolai végzettségével nem rendelkezik, tankötelezettsége fennáll, de beiskolázása nem biztosítható, és számára a munkaerő-közvetítő szerv megfelelő munkahelyet nem tud felajánlani, valamint vállalja az atképzést.

Az atképzési támogatás mértéke (melyet a dolgozó havonta utólag kap a tanulás idejére):

- munkaviszonyban nem állóknál: az elsajátítandó szakmában elérhető országos átlagbér 75–90%-a vagy ha munkanélküli segélyre is jogosult – választása szerint – a segély 110%-a,
  - munkaviszonyukat egy éven belül elvesztőknél és a közhasznú munkát végzőknél: az atképzés miatt kieső időre járó átlagkereset,
  - a tankötelezettséggel rendelkezőknél: ösztöndíjnak megfelelő összeg (minimális bér 10%-a, jelenleg 480 Ft).
- Az atképzés további részleteiről, az induló tanfolyamokról érdeklődni lehet a megyei munkaerőszolgá-

lati irodáknál, illetve a fővárosi munkaerő-közvetítő szerveknél.

Közhasznú foglalkoztatás

Azon dolgozók részére, akiket önhibájukon kívül, várhatóan 30 napon belül nem tudnak a munkaerő-közvetítő szervek elhelyezni, közhasznú foglalkoztatás szervezhető a megyei munkaerő-közvetítő irodáknál.

E foglalkoztatási formát általában szakképzettséget nem igénylő, de a település általános szükségleteit kielégítő (pl. köztisztasági szolgáltatás, parkosítás, temető kezelése, gondozása, szociális gondozás stb.) területekre szervezik.

A közhasznú foglalkoztatásban részt vevő dolgozókat általában teljesítménybérben díjazják.

A közhasznú foglalkoztatásban részt vevő munkáltatóknak a munkavállalók bérét a és foglalkoztatás egyéb költségeit az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal és az érintett tanácsok megtérítik.

Közhasznú munkára jelentkezni lehet a megyei munkaerő-közvetítő irodáknál.

Újrakezdők, pályakezdők vállalkozói kölcsöne

A munkaviszonnyal nem rendelkezők önálló egzisztenciájának megteremtését kívánja, kezdő tőke juttatásával ez a kölcsön elősegíteni. A kölcsön igényelhető, ha a munkaviszonyban nem lévő dolgozó számára a munkaerő-közvetítő szerv 1 hónapon belül nem tud megfelelő munkahelyet biztosítani és erről igazolást ad. Valamint a dolgozó vállalkozó, vagy vállalkozó lesz.

A kölcsön összege – melyet csak vállalkozásba lehet fektetni – maximum 400 ezer Ft. (Társasvállalkozásnál max. 6 millió Ft.) A kölcsön visszafizetésének lejáratát ideje legfeljebb 10 év. A kölcsön az első 4 évben a vállalkozó számára kamatmentes.

Az újrakezdők, pályakezdők vállalkozási kölcsöne a munkaerőszolgálati iroda igazolása alapján a pénzügyminisztériumtól igényelhető.

Munkahelyteremtő beruházás támogatása

Az állami foglalkoztatáspolitikai pénzügyileg is támogatni kívánja azon munkáltatók törekvéseit, akik munkaerőfelesleggel rendelkező területen jövedelmező, új munkahelyeket hoznak létre.

E támogatás mértéke – melyet pályázat útján lehet elnyerni – a beruházási költségek 30%-a vagy 500 eFt/fő lehet.

A pályázati lehetőségről részletes felvilágosítással szolgálnak a megyei tanácsok munkaügyi szakigazgatási szervei, illetve a fővárosi tanács munkaügyi főosztálya.

Munkanélküli-segély

Munkanélküli-segély igénybevétele az a munkaviszonyban nem álló ember jogosult, aki az utolsó 3

évben 18 hónapot dolgozott, és utolsó munkaviszonyának megszűnése és a munkaerő-közvetítő szervnél történő jelentkezése között kevesebb, mint egy év telt el. Továbbá számára a munkaerő-közvetítő szerv megfelelő munkahelyet nem tud felajánlani.

A segély összege a munkaviszony megszűnésének módja és a segélyen töltött idő függvényében, az előző átlagkereset 70%-a és 50%-a között változik.

Bizonyos maximális (mindenkori min. bér háromszorosa) és minimális (mindenkori min. bér 80%-a) értékek között.

A segély ideje 3 éven belül max. 365 naptári nap.

A munkanélküli-segély további részletes szabályairól, a segély igénylésének módjáról stb. a munkaerő-közvetítő szervek adnak részletes tájékoztatást.

(A jogosultság megállapítása esetén a segély folyósítása is az ő feladatuk.)

Munkanélküli-járadék

Munkanélküli-járadékra az a munkavállaló jogosult, akit a munkaerő-közvetítő szerv a munkanélküli-segély 365 napja alatt sem tudott elhelyezni, és számára jelenleg sem tud megfelelő munkahelyet felajánlani.

A munkanélküli-járadék összege a 181. naptól járó munkanélküli segély 75%-a, de max. a minimális bér kétszerese. A jogosultság megállapítása és a járadék folyósítása a közvetítő szervek feladata.

Gyakornoki foglalkoztatás
Felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező pályakezdők elhelyezkedését (max. 18 hónapig) biztosító támogatás.

Részletes szabályairól a megyei tanácsok munkaügyi szakigazgatási szervei adnak tájékoztatást.

Korengedményes nyugdíj

Korengedményes nyugdíjazásról állapodhat meg a dolgozó a munkáltatójával, ha

- legfeljebb 5 évvel van az öregségi nyugdíjkorhatár előtt,
- nő 25, férfi 30 éves szolgálati idővel rendelkezik,
- 5 éve az adott munkáltatónál van munkaviszonyban.

Továbbá a munkáltató vállalja az öregségi nyugdíjkorhatár eléréséig a nyugdíj jogszabályban meghatározott összegének felébenként előre történő befizetését a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságnak.

Jelentős létszámleépítés és veszteséges gazdálkodás, valamint a munkáltató felszámolása esetén, a munkáltató kérheti a nyugdíj összegének részbeni vagy teljes átvállalását a Foglalkoztatási Alap (FA) terhére.

Kedves munkanélküliek! E rövid (de a részletes szabályokat nem teljeskörűen bemutató) ismertetést elsősorban általános tájékoztatásnak, gondolatébresztőnek szántam. Aki a fentiek alapján úgy érzi, e lehetőségek bármelyikét igénybe kívánja venni, forduljon a munkaerő-közvetítő szerveinkhez vagy a megyei tanácsok munkaügyi szakigazgatási szerveihez.

Molnár Györgyné az ÁBMH főmunkatársa

segít a természetet?

Gyógynövényboltokból beszerezhethetjük azt a hat növényt, amelyekkel természetesebben és gyengédebben segíthetünk a bajainkon, mint ha gyógyszereket vennénk be.

Körömvirág: Segít a visszérfajdalmakon, visszérgyulladásokon. Korra nyártól késő őszi virágzik. Ha már egyszer betelepítettük a kertbe, többé már nem lesz vele dolgunk: évről évre „elveti” magát. Akinek gondja van visszereivel, próbálja ki: a virágát le kell szedni közvetlenül a kinyílt után. A friss virágszirmokat nyomkodjuk szét egy tálban, majd keverjük össze két adag normál bőrre való kézápoló mennyiséggel. Dörzsöljük be visszereinket reggel és este ezzel a keverékkel.

Kapor: Segít e bélrenyheségen, a székrekedésen. Sokan küszködnek pattanásokkal, furunkulusokkal – gyakran a székrekedés okozza ezeket a csúnya bőrbántalmakat. Naponta 1-2 teáskanállal együnk kaprot úgy, hogy a kapor magvát szétrágjuk és lenyeljük. Fogyaszthatjuk úgy is, hogy a magot (1 teáskanálnyit) szétnyomkodunk, majd 1 pohár vízzel felfőzzük. A főzetet állni hagyjuk 3-4 órán át. Csurgassuk át szitán vagy tiszta gézen a folyadékot, majd keverjük össze mézzel. Ebből a keverékből naponta 1 evőkanállal kell enni. Nemesak székrekedés és bélrenyheség, hanem felfújódás és kólika ellen is kiváló. A magokat a következő módon gyűjtjük össze: a barna szőrnű ernyővirágot fejfelé lógassuk fel, és tegyük egy kendőt alá. Az érett magok erre a kendőre fognak lepotyogni.

Régi zsurló: A kertészeket bosszantja ez a makacs gyomnövény, viszont a hólyaggyulladásban szenvedő kertészek és más emberfiának kiváló szolgálatot tehet.

Nyár derekán kezdjük el a gyűjtést. Tépjük le a szárról a kis ágakat, majd ezeket szárítsuk ki otthon. Egy liter hideg vízbe tegyük a evőkanál szárított zsurlót, és kb. két órára hagyjuk állni, puhulni. Ezután főzzük fél órán át. Nyomjuk át szitán, és hűtsük le. Naponta 1 pohárral igyunk a főzetből, hamar megmutatkozik jótékony hatása.

Arnika (tárnics): Tipikusan női bajra gyógyír. Ha a menstruációs szakasz előtt nagyon feszít a mellünk, illetve ha szoptatásnál begyulladás a mellbimbó, akkor tegyük a növényből a borogatásba. Egy marék virágot fél liter vízben forraljunk. Tíz perc állás után mártsuk a főzetbe a gézt, és tegyük kb. tíz percre a mellünkre. Vigyázat: az árniká természetvédelem alatt álló növény. Inkább gyógynövényboltban vegyük meg.

Árvacsalan: Teának főzve menstruációs görcsök jó ellenszere. A legjobban akkor hat, ha három hónapos kúrát csinálunk: naponta egy pohár teát igyunk. (1 evőkanálnyit csalánt fél liter vízben felfőzzük.) Ez után a kúra után már csak a menstruációs időszak alatt igyunk. Vértisztító hatása is van.

Boróka: Időjárás, illetve frontérzékenység ellen már nagyanyáink is használták. Egy teáskanálnyit boggyót nyomkodjunk szét, negyed liter forró vízzel öntsük le. Tíz perc állás után szűrjük le, és máris ihatjuk. Emésztési zavarokra is jó hatással van. Mellékhatása szerint fokozza a vizeletkiválasztást, ezért ne este, alvás előtt igyunk. (A szétrágott boróka elveszi a fokhagyma szagát is.) Az éretten összegyűjtött, majd napon kiszáradt borókabogyót üvegben könnyen eltarthatjuk.

Csákvári Emőke

Több olvasónk jelezte, hogy hiába kereste fel előfizetési igényével a helyi postahivatalt, mert ott azt állították, a 424-et nem terjeszti a posta. Tudomásunk és érvényes szerződésünk szerint a Posta terjeszti a 424-et, sőt előfizetéseket is elfogad.

A szerkesztőség

Megrendelőlap

Megrendelem a 424 című lapot ..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, község, kerület): .....

(utca, tér, lakótelep): .....

(emelet, ajtó): .....

Írányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre: 780 Ft, negyedévre 195 Ft.

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlitem ki.

aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítve az alábbi címre kérjük feladni: Hírlap-előfizetési és Lapellátási Iroda, Budapest 1900.

ÉTEREN ÁT HAJLIK A KANÁL?

Hatodik érzék

A múlt pénteken öt órakor indult egy új, a titokzatosságnak szánt sorozat a rádióban, *Hatodik érzék* címmel. Felelős szerkesztője *Jónás István*. Vele, és az új műsor egyik munkatársával és tulajdokaéppeni kiöltőjével, *Doszpod Bélával* beszélgettem.

Korábban is készítettünk két hasonló összeállítást. Az első *Uri Gellerrel* foglalkozott, a másodikban bemutattunk egy kilencéves magyar kislányt, aki maga is meghajlította a kanalakat. Urihoz hasonló módon. De szerepelt ebben a műsorban egy olyan idős néni is, aki előre megérzi, ha földrengés lesz.

Ilyen előzmények után úgy döntöttünk, hogy havonta egy-egy órás műsort szentelünk a legkülönfélébb „parajelenségeknek”. Egyelőre csak két alkalomra kaptunk műsoridőt, de ha sikerül, akkor minden hónap utolsó péntekének Ötödik sebesség adása ilyen témával foglalkozik. Maga a műsor egyébként riportokból, stúdióbeszélgetésekből, élő, telefonon történő hozzájárásokból áll össze.

Hangsúlyoznám, hogy a műsor, legalábbis kezdetben, abszolút kísérleti jellegű lesz, olyan értelemben, hogy kérdés, mennyire viseli el az ilyesmit a hivatalos tudomány, vagy akár a laikusok köre. Nyilván sokan ellenzik majd, akik az általam sarlatánságnak tartott dolgok hamis igazolását látják abban, hogy azokkal egy állandó rádióműsor foglalkozik. Csak a dolog egyik oldala az, hogy a különféle jelenségeket bemutatjuk, rögzítjük. A másik az, hogy az ezekkel kapcsolatos véleményeknek helyet adunk. S az emberek ezekhez való viszonyát is bemutatjuk. A harmadik mozzanata a műsorainknak a különböző szolgáltatások lesznek, ezek szervezése azonban egyelőre akadozik. Szeretnénk egy úgynevezett telefo-

nos meditációs szolgálatot, napok óta szervezzük a résztvevőket. Ennek lényege, hogy a hallgatók konkrét problémákkal jelentkezhetnek nálunk, s meditatív jellegű beszélgetést folytathatnak a stúdióban ülő, általunk meghívott szakértőkkel, akik megpróbálnak valamilyen fajta feloldó terápiát alkalmazni. Ezeket a beszélgetéseket rögzítjük, s ha a hallgatók beleegyeznek, a műsorban is lejátszunk belőlük néhányat.

Sokkal bizonytalanabb a telefonos álomfejtés. Ezt jelenleg szervezzük, de nagyon nehéz, sorban utasítanak vissza bennünket. Jó ötletnek tartják, sokan művelik – pszichoanalitikusok is –, de amint a nyilvánosság elé kellene lépniük, visszahökölnek.

– *Magyarországon az első, aki szóba jöhet álomfejtés-ügyben, az Szepes Mária, az Álomszótár s egy sereg hasonló témájú könyv szerzője. Sőt, ő egyszer már vállalt telefonos álomfejtést a Danubius adásában.*

– Mi hosszú távra szeretnénk berendezkedni, s Szepes Mária nagyon elfoglalt, s mivel nyolcvan fölött jár, gondolom, fizikailag sem bírná folyamatosan a részvételt a műsorokban.

– *Megkerülhetetlen a kérdés. Ti hisztek ezekben a jelenségekben?*

– A műsorban elhangzó dolgokat élő, ép elméjű emberek állítják, illetve nyilvánvalóan léteznek maguk a jelenségek. Tehát nincs arról szó, hogy mi személy szerint hiszünk-e bennük. Ezek a dolgok egyszerűen vannak. Ami pedig van, azzal foglalkozni kell. S ebbe belefér az is, hogy megvizsgáljuk, tudományosan igazolható-e az, hogy egy ember körül egy energiaburok van, s a gyógyító ezt szakítja fel, de az is, hogy aki elmegy egy ilyen gyógyítóhoz, az miért ezt a megoldást

választja. Hogy miért bízik jobban a paramedicinában, mint a hagyományos orvoslásban.

– *Tehát semmiféle, úgymond „térítési szándékokot” nincsen?*

– Egyáltalán nincs. Vitázó feleket szeretnénk hallani. Számunkra fontos, hogy minderről hogyan vitáznak az emberek, hogy milyen érveket, ellenérveket hoznak fel.

– *Tulajdonképpen hogyan vetődött fel a műsor ötlete? Hiszen a fentiekből kiderül, hogy egyikőtök sem olyan, aki egy hívő hitével, fenntartás nélkül hisz a parajelenségekben.*

– A dolog úgy kezdődött – mondja Doszpod Béla –, hogy tavaly még a filmforgatás alatt találkoztam Uri Gellerrel, az ő hihetetlen képességeivel. S már akkor felmerült bennem a kérdés, hogy lehet az, hogy addig szinte semmi ilyesmiről nem hallottam. Idén februárban aztán Uri Geller itt jár Magyarországon, akkor készítettük vele azt a bizonyos műsort. Ahogy elhangzott, megindultak a telefonok. S még aznap este meglátogattam azt a kislányt, aki a szemem láttára művelte ugyanazokat a dolgokat, mint Uri Geller. Ez volt az a pillanat, amikor nyeltem egyet, s olyan furcsán éreztem magam. Erre mondják azt, hogy megérintett a dolog.

Néhány hétre rá készítettük a második műsort a parajelenségekről. S kiderült, hogy egy hihetetlenül gazdag világ tárul fel előttünk.

– *Azt ugye tudjátok, hogy a parajelenségek, az okkult dolgok honcolgatásával óriási szellemet engedtek ki a palackból. Az európai műveltségben ugyanis nagyon sokáig, a magas műveltségben egészen a tizenhat-tizenhetedik századig, a népi kultúrában pedig talán e századig magától értetődő volt a parajelenségek léte. Az ember életének integráns részét képezte a*

transzcendencia. Ennek a szisztematikus kiirtása folyik gyakorlatilag a felvilágosodás óta. Tehát nagyon ősi, az ösztönök mélyén rejlő dolgokhoz nyúltok hozzá. Valószínű, hogy életetek végéig csinálhatjátok a műsort.

– Az biztos, hogy ezeket a dolgokat valamiféle misztikus homály fedi. De más társadalmakban, például Amerikában szervesen beépültek a hivatalos tudományba is. A pszichológia mindenképpen használja az ilyen módszereket.

Azt azért nem hiszem, hogy életünk végéig csinálnánk a műsort. Elhatároztuk, hogy csak addig folytatjuk, amíg megy. S felvetődik a kérdés, hogy ilyen intim, az ember legbelső, legrejtettebb érzéseit, erőit tárgyaló műsor meddig bírja el a nyilvánosságot. Hogy hol az a határ, amin túl ezt az egészet más mederbe kell terelnünk. Mert azt be kell látni, hogy a rádió jellegénél fogva nem alkalmas arra, hogy a jelenségek felszíne alá hatoljon.

– *Igen, ha úgy tetszik, meditáció és nyilvánosság – tűz és víz.*

– Pontosan. Tehát meg kell találnunk a helyes arányokat. Alapismerteket, egyszerű „recepteket” kell adnunk.

– *Szerintem nagyon sok hallgatója, sőt lelkes híve lesz a műsorotoknak. Olyanok, akik hisznek a parajelenségekben, de akiket az eddigi kultúrpolitika megfosztott ilyesminek szinte a pusztá lehetőségetől is. Sőt, egyenesen meghurcolta őket.*

– Gondolj bele, hogy valaki már pusztán azzal, hogy megszólal a műsorunkban, a környezete bizonyosfajta ítéletét vonja magára. Beszélünk például egy orvossal, akit érdekel a paramedicína. Kezdetben hajlandó lett volna részt venni egy kísérletünkben, ahol egy másik gyógyítóval – aki egy ingával képes diagnosztizálni a betegséget – közösen vizsgált volna meg egy beteget, majd mindketten kifejtették volna a saját véleményüket. Az orvos egy-két nap elteltével visszalépett. Környezete nyilván érezte vele, hogy ha egy ilyen műsorral, akár a kételkedés hangján is, de közösséget vállal, akkor azzal a hivatalos orvostársadalom ellenkezését váltja ki. Az első adásban szerepelt egy lyoni gyógyító, aki komoly műtéti beavatkozásokat végez, a magas sajátos „módszereivel”. Sokan járnak hozzá Magyarországról is, sőt

az egyik utazási iroda most kifejezetten hozzá szervez utakat. Ő elmondja, hogy a magyar betegek sok vonatkozásban mások, mint a többiek. Nyilván más társadalmi, történeti háttérrel rendelkeznek, s ez egy ilyen viszonyban is kiderül. De megszólaltattuk az egyik hozzá induló beteget is, hogy vajon ő hogyan éli meg a készülődést. Persze ez természetes, mert az ezekben a dolgokban való állásfoglalás az ember szinte minden viszonyára hatással van.

– *Nehéz volt a műsor tervét elfogadtatni a feletteseitekkel?*

– Mint mondtuk, egyelőre két műsor erejéig kaptunk bizalmat. De az egészséghoz való hozzáállásra jellemző a következő történet. A rádióújság, a saját lapunk kért tőlünk egy cikket a készülő műsorunkról. Már előre, finoman jelezték azonban, hogy jó lenne, ha kellően kétkedő lenne a hangvétele. Aztán olyan változtatásokkal közzétették, amikkel mi nem értünk egyet, de meg sem kérdezték bennünket. Ez számomra példaértékű. Már tudniillik az, hogy egyfelől engednek korábban szinte tabunak számító témákat beépíteni a műsorba, ugyanakkor megvannak a korábbi félelmek, rossz beidegződések.

– *Állást foglaltok majd a parajelenségek valóságáról folyó vitában?*

– Nem vitatkozunk azon, hogy Uri Geller tényleg meggörbíti-e a kanalakat, vagy csak valamiféle trükköt mutat be. Ez mindegy, olyan értelemben, hogy bárhogyan is, de jól csinálja. A bizonygatásokról tehát eleve lemondunk. A későbbiekben szó lesz a lélekvándorlásról. Ezzel kapcsolatban sem az érdekel minket – mivel ez bizonyíthatatlan –, hogy az emberi lélek valóban tovább élnek-e egy más biológiai köntösben, hanem az, hogy egy ilyen főként buddhista, hindu felfogás hogyan gyökeresedik meg egy európai közegben.

– Végezetül hadd mondjak annyit, hogy számomra a műsor hangneme a legfontosabb. A hangnem, amiből kiderül, hogy itt senki semmit nem akar a másikra ráerőltetni. A politika nagyon sokáig uralta a tömegkommunikációt. Hiányzott a türelem az egymással, olykor bizony szöges ellentétben álló nézettekkel szemben. Az, hogy bármiről lehessen szabadon vitatkozni.

Karizs Tamás

A visszatérés buktatói

Az UEFA újonnan megválasztott elnökének, a svéd *Lennart Johanssonnak* szinte megválasztása utáni első, maga szabta kötelessége volt bejelenteni: mindent megtesz azért, hogy a jelenlegi európai futball legkiáltóbb anomáliáját, az angol kluboknak a nemzetközi kupákban történt kizárását megszüntesse.

Bejelentette, kész arra is, hogy személyesen tárgyaljon *Margaret Thatcher* kormányfővel a visszatérés lehetőségeiről. Johansson állami garanciákat szeretne, a Vaslady viszont a legszívesebben levénné a napirendről a futball ügyét. Igaz, ezt aligha teheti. Már vihart kavart ugyanis egyik legutóbbi kijelentése is: „Kezd fogyni a türelem, az ördögbe ezekkel a huligánokkal...”

Johansson igyekezete egyébként azért is figyelemre méltó, mert éppen ő volt annak a svéd szövetségnek az elnöke, amelynek legutóbb meggyűlt a baja az angol szurkolókkal. A tavalyi világbajnoki selejtező után ugyanis az erős fiúk szükségességnek vélték cseppet átrendezni a stadion környéki terepet Stockholmban...

Bonyolítja a helyzetet, hogy elmentésben az angol klubvezetőkkel, a brit kormány tagjai Thatcher aszszonytól *Colin Moynihan* sportminiszterig a visszatérés ellen foglalnak állást. Csakúgy, mint a Legfelsőbb Bíróság elnöke, *Lord Taylor*, aki az egyik legfőbb ellenzője a csapatok visszatérésének.

Valamennyire persze a politiku-

sok álláspontja is érthető. Az 1985-ös, a Heysel-stadionban történt szörnyű tragédia óta számos kísérlet történt már a szurkolónak szépfített állatfajok megkülönböztetésére. Megpróbálták bevezetni az ID (azonosítási) kártyák rendszerét, de az a gyakorlatban nem vált be. Túlságosan is megnövelte azt az időt, ameddig a szurkolók átjuthattak a bejáratok kapukon, ráadásul mindez gyakorta tumultuózus jelenetekhez vezetett. Pontosan olyanokhoz, mint amilyenek előidéztek a futballvilág eddigi legsúlyosabb tragédiáját, a sheffieldi kupaelődöntőn 95 ember halálát.

Igazából – tévéfelvételek, kamerák általi felvételek ellenére – nincs esélye, azt hiszem, egy klubnak, hogy megakadályozza ezeket a botrányokat. Különös tekintettel azokat, mikor már a mérkőzés után részeg szurkolók törnek-zúznak a városban.

A tényekhez az is hozzátartozik, hogy magam a télen Angliában járva több mérkőzésen is vizitáltam. Tizedannyi rendbontást nem tapasztaltam, mint amennyi mondjuk tavasszal a magyar bajnoki meccseken előfordult...

Ahhoz sem férhet kétség, Európa visszavárja az angol klubokat. Egyrészt azért, mert ameddig az angol bajnok nem vesz részt a bajnokcsapatok tornáján, nehezen mondható, hogy a győztes fenntartások nélkül Európa legjobbjá.

Alighanem *Silvio Berlusconi*, az AC Milan elnöke lenne a legboldogabb, ha csapata a következő kifizetésben már a Liverpool ellen is megmérkőzhetne. Berlusconi ugyanis többször kifejtette: minél erősebb csapatok ellen nyer kupát a Milan, annál értékeesebb a sikere.

Európa visszavárja hát az angol klubokat, de nem kér a szurkolókból.

Alighanem itt csúcsosodik a probléma! Hiába nem adnak el például a rendező klubok az angol klubok vendégjátékára jegyeket a szurkolóknak, megveszik azt nekik mások.

S ez, ugye megint csak kivédhetetlen.

Mindenesetre Johansson útja ellenére a világbajnokságig már aligha változtatja meg kizáró határozatát az UEFA.

Nem változtat azon sem, hogy az eredeti rendelkezése szerint a Liverpoolra még a honfitárs klubok visszatérése után is hároméves „szilencium” vár.

Így aztán a világbajnokságon alighanem vizsgáznak újra az angol szurkolók. Palermóban, illetve Cagliariában „fogós” feladványt kaptak. Embereikre akadtak nemcsak a náluk sokkal békétehetőbb ír, de a hasonlóan szilaj holland drukkerekben.

Ha ezt megússzuk világraszóló balhé nélkül, alighanem visszatérhetnek az angol klubok...

Három nap kevés...?

A közelgő világbajnokság előtt egyre többet hallani arról, milyen fontos, hogy a csapatok jól bírják majd a sorozatterhelést, a három-négy-naponkénti meccselést.

Szűk másfél hete kétségeim támadtak ez ügyben... Vélelmezzük ugyanis, hogy a nemzetközi labdarúgókupákban a legjobb csapatok jutottak a legjobb négy közé. Azt meg indulásuk joga garantálja, hogy hazájukban az élklubok közé sorolandóak.

Így aztán különösen meglepő volt látni, hogy a kupafordulót követő bajnoki fordulóban, három nappal a nagy csaták után is csak vergődtek a játékosok.

A BEK-szereplők közül a Milan vereségével alighanem a bajnoki címet is elbukta, a Bayern München meg október óta először veszett

pontot az Olimpiai stadionban, az újonc Düsseldorf ellen. De kikapott a Marseille és ugyancsak egy újonccal döntetlenezt a Benfica. A KEK-ben a Dinamo Bucuresti a szabályt erősítő „kivételesen” győzött, viszont az Anderlecht az FC Bruges elleni vereségével már lemondhat a bajnoki címről. A Sampdoria is csak döntetlent játszott, csakúgy, mint az UEFA Kupa döntőjébe jutott Juventus az AS Roma ellen, míg a másik három elődöntős közül a Köln otthon kapott ki a Karlsruhétól 5-0-ra(!!!), a Werder Bremen a Kaiserslauterntól 2-0-ra, míg a Fiorentina az Intertől 2-0-ra.

Ha egy csapattal történik mindez, írhatnánk a siker vagy a kudarc utáni kiengedés számlájára a kudarcot. De ha valamennyivel...?

JELENTÉS KELET-EURÁZSIÁBÓL

Egy baromi nagy hajó

Fél tizenegyre van megdumálva a randevú a barátnőmmel. Nyugodtan állunk a tűző napon a leningrádi, Leninről elnevezett Lenin-díjas metró (nem hülyéskedek: minden kocsi ott van az a felirat, amelynek itt hű fordítását adom) Alekszandr Nyevszkij téri állomása előtt, és várunk Péterrel meg a kamerával. Olga késik, amire persze számítottam. Nézzük az oroszokat, akiknek szintén két fülük, két szemük meg egy orruk van, mégis mostanában – mintha itt nem zajlana forradalom – mindig csak a csehek, a románok meg a lengyelek... A fejünkben (a sajtónkban, amely meghatározza a fejünket) az oroszok rendre kimaradnak Kelet-Európából; pedig hát ha ez nem kelet, hát akkor nem tudom, mi az?!

Egy kiskrapek ólálkodik körülöttnünk. Keleti szláv és mediterrán országokban ezt határozottan nem szeretem. A krakkói Ryneken az ilyen srácok már a hatvanas években is (oh, a hatvanas évek!) a külföldiekre utaztak. Most meg már itt is.

– Tűnj el – mondom neki.
– Mi kell? – kérdezi.
Mondom: – Takarodj!

Eloldalog. Egy arra járó hölgy is rászól tüstént a gyerekekre. Ezt szeretem az oroszokban. A familiáris jóakaratot. A familiáris rosszakaratot is.

– Mit mondtál neki? – kérdezi Péter.
– Hogy tűnjön el – fordítom.
– Miért? – pedig nem először van külföldön. Operatőr. Bejárt egynéhány mediterrán, keleti, nyugati és déli szláv országot is.

Eltöltöttünk már egy teljes éjszakát a kizökkent idő városában. Közlednek már a fehér éjszakák. Teg-

nap délután érkezünk, festőket filmezni (videózni – csak nem áll rá a nyelv). Itt lakunk a metróállomás mellett, a Moszkva szállodában. A Néva kanyarulatát követve a borzalmas méretű épület is hatalmas ívet ír le. Amikor végigcipeltek a csomagjainkat az ennek megfelelően belső építészetiileg is görbe folyosón, a Solaris ugrott be, az egyik legszebb Tarkovszkij-film (különb: mindegyik legszebb). Az úrálomlás folyosója a végtelen görbülettel, ahol magányos értelmiségiek bókálnak céltalanul, és minden sarkon (vigyázat: képzavar!) szembejön a kínzó lelkiismeret.

Na: lelkiismeretről akkor még nem esett szó. Ami szóba került az emeletfelügyelővel (egyszerű, nemzetközi kifejezéssel: gyezsurnaja), midőn szobakulcsunkat kiadta: hogy van-e nálunk eladnivaló?

– Mire gondol kegyed? – kérdeztem (bírom a nyelvet).
– Akármire.
– Tetszik tudni, mert semmi nincs – szabadkoztam. De éreztem, hogy ki kell magyarázkodni (ez már lelkiismeret): – Hirtelen utaztunk el, nem volt rá időnk, hogy vegyünk valamit.

Péternek minden dialógust le kell fordítanom (lelkiismeret!). Azt mondja, hogy ott van a piros paprika, a MALÉV ajándéka. (Ez a nemzetközi hírű légitársaság, amelyik először lecsapott az orosz zsidók rubeljaira – helyesbíték: kopejkáira, aztán rögtön betojt.)

Fogtam a szép, pártokra emlékeztetően magyarosan csomagolt piros paprikát, és kivittem a néniem.

– Mennyi? – kérdezte boldogan.
– Semennyi – válaszoltam. Ilyen nagyvonalú vagyok. Végül is nem ő foglalta el Magyarországot, mint

legyek a légy papírt – ahogy Steinbeck, más összefüggésben, írja.

Megköszönte szépen. Nem tudom, tudta-e, mi van a zsákokkában. Én nem mondtam meg neki.

Olga nem jön. Laposan tűz a pétervári Nap. Pontban tizenegykor megszólított egy szakállas pasas:

– Maguk várnak valakit?
– Nem mindegy neked? – én is familiáris vagyok, a helyi, utcai szokásoknak megfelelően. Nemcsak a kiskrapekuktól félek. Utcán, külföldön, nagyhatalmaknál nem ismerkedek.
– Magyarok?

A francba, csak nem látszik rajtunk? Mert, azt mondja, neki itt Olga Ikszipzilonnal (védem a személyiségi jogait, túl jó barátnőm ugyanis) van randevúja, aki őhozzá fog elcipelni magyar filmeket. LELKIISMERET!!! Szóval nagyon elszégyellem magam. Próbálok viccel elütni a dolgot.

– Aki nőt vár, úgy kell neki.

A szakállas képzőművész vagy a viccet nem érti, vagy a nőket. Aztán, fél óra múlva azt mondja, hogy nem várunk tovább. Metróba be; zötyögünk. Végül is az ő műtermében akarunk forgatni, nemde? Na, azután még mentünk húsz percet trolival (jegy nélkül, naná!), majd fölmásztunk az utolsó emeletre egy szörnyű panelházban (minden műterem mindig az utolsó szinten van. Murphy). Már mindennek elmondtuk a szakállas Félixet szemtől szembe, magyarul. Amire csak vigyorgott. Aztán olyan képeket mutatott, deszkára, farosra, ajtóra, bútorszövetre, egyébre festve, applikálva, szórópisztolyozva, varrva, ragasztva, hogy szemünk-szánk táva maradt.

Képeket nem fogok elmesélni,

mert minek. Nézd meg, amit forgattunk (ha megmutatom...).

Felocsúdván, még onnan, sikerült Olgának telefonálnom, aki azt mondja, hogy elromlott a zár és nem tud kijönni a lakásából. Ismerjük az ilyen történeteket. Különb: is elvitték a kaput, stb.

A következő három napon tizenöt jobbnál kitűnőbb festőnél jártunk Olgával (tényleg elromlott a zár – ennyit még utoljára a lelkiismeretről), akik vad dühvel festenek. Minden kép, amit szalagra vettünk, az utolsó egy-két évben született. A forradalom városa, Sankt-Peterburg, Petrográd, Leningrád (jelenleg), vagy ahogy tetszik, mindenkit lázas izgalomba hozott megint. Úr ír, festő fest, nép tüntet. A renoválásra ítélt Európa Hotel deszkapalánkján tacepaók (LE A VÖRÖS MOSZKVÁVAL, PÁMJÁTY = FASIZMUS, TARTS VELÜNK stb.). Aláírásgyűjtés egy sarkon egy konyhaasztalon: „Eltársak, védjük meg hőseinket, a PB-t leleplező Gdlján és Ivanov ügyészeket!” A leningrádi tévé sztárriportere egy este (ott ültünk egy társaságban a készülék előtt) ugyanez ügyben tiltakozásul az egyenes adásból fölkelt és kiment a stúdióból. Ott maradt az üres fotel, és még három percig, ennyi volt még a műsoridő, vette a kamera az üres fotelt. A hírműsorban tovább pergett a digitális óra, a nézők várták, hogy mi lesz. Aznap nem lett semmi. Az esti híradó leadta a napi, spontán tüntetést a Palota térről (szintén Gdlján-Ivanov ügyben). A másnapi műsor fél éjjel egyenesben közvetítette a húsvéti misét az Alekszandr Nyevszkij-székesegyházból (nemcsak metróállomás van elnevezve a Jégmezők lovagjáról). Megmondhatatlan, mekkora volt a – látszólag – fegyvertelen, csatárláncot alkotó rendőrsereg a Lavrában az éjféli misén. Még kér a nép... És van-e valami misztikus szimbolikája annak, hogy a pravoszláv és a katolikus húsvét hétévente esik csak egybe, és most

éppen egybeesett? Hiszen hát mint-ha mondtam volna, nemcsak az NDK, Lengyelország, Románia, Magyarország és Bulgária lenne Kelet-Európa. Talán még Mongólia is? Ne essünk túlzásokba. Maradjunk a festészetnél.

Nagyon részeg utcalány próbálja betámogatni a kicsit nála is részegebb barátnőjét a szállodahallba, alig lehet áttörni rajtuk, hogy bejussunk ideiglenes lakóhelyünkre. Aludni nem akarózik még. Dol-lárért (márkáért stb.) pompás német sört adnak a bárban, ahol legtöbb a finn.

A finn festő egy szót sem beszél finnül. Már a papája sem. A felesége tudja, mondja ő, hogy a forradalom előtt vagy után foglalták-e el az oroszok azt a területet, ahonnan származik. Hja, a birodalmi eszme örök, mondom én (mert hát én sem tudom, ki, mit, mikor foglalt is el, miközben a finn grúz bort tölt a magyaroknak, és örmény birkasajtót kínál. Így mi, kelet-eurázsiaiak, szépen megvagyunk. Hagynának bennünket festeni, filmezni, piálni – menne együtt is, nemcsak külön-külön. „Egy hadihajó részletei a Néván” c. képén szürke alapon fekete dudorok láthatók. Valamiképp egy régenvolt csatahajó ez tényleg, de már azután, hogy gigantikus lángszórók salakos pörkké olvastották volt az egészet (vö.: a lessingi termékeny pillanat).

Amikor, még első esténken, Péterrel a Néva-parton Olgához igyekeztünk, egy háromkéményes szilуетt előtt barátom hirtelen megállt. Szürke alkonyi ég, fekete hajó.

– Ez mi? – kérdezte, nem merte kimondani.
– Mi, mi? Hát az Auróra...
– Ilyen baromi nagy?
– Örök darab – válaszoltam neki.
Osvát András

Jobbal? Ballal? PároslábBAL?

Új gumicsontja van a magyar értelmiségnek. Lehet rágni, forgatni: vajon miért szenvedett a választásokon katasztrofális vereséget a baloldal? S egyáltalán, a baloldal volt-e az, ami vereséget szenvedett? Netán csak a régi rend? Van-e különbség? A régi rend jobboldali volt-e vagy baloldali? Lehetséges lenne, hogy a baloldali szövegek mögött évtizedeken át egy – lényegét tekintve – jobboldali rezsím húzódott meg?

Olyan hülye lettem volna, hogy nem vettem észre idejében? (Kénytelen vagyok egyes számban fogalmazni. Mostanában minden megnyilatkozó arról győzköd, hogy az egyetlen voltam, aki gyakran hitt az előző rendszernek – mindenki más tisztán látott, s ellenállt.) De hagyva a múltat, most mi van jobbra és mi van balra? Európa? Közép-Európa? Európa közepe? Vagy máshonnan nézve: a Szabadság? Az Egyenlőség? A Testvériség?

Nemrég egy tv-vitában néhány jónévű politológus arról győzködött, hogy az egész bal-jobb ellentét értelmét veszítette, elavult. Felállítottak néhány – az oldalakat jelképező – fogalompárt (haladás-hagyomány, állam-piac, tömeg-élite), majd rendre megcáfolták azok érvényességét. Ha valaha jók voltak is ezek a leírások, ma – a középértékű pártok korában – lehetetlen ezek alapján csoportosítani a politikai erőket.

A legizgalmasabb szembeállítás a Szabadság kontra Egyenlőség volt. E párosítás különösen attól szép, hogy a fogalmakat valóban a „bal” és „jobb” keletkezésének korából veszi. Azóta se igen akadt olyan politikai ütközés, amelyben az egyik vagy másik eszmény ne kapott volna főszerepet.

S ha jobban szemügyre vesszük,

ebben le lehetjük fel a többi leírás kísérlet gyökerét is. Hisz a már említett fogalmak nem mások, mint a Szabadságért vagy az Egyenlőségért folytatott harc jelszavai egy-egy adott korban vagy meghatározott helyzetben. S mint ilyenek, nyugodtan elveszthetik jelentőségüket az idők folyamán, várható, hogy helyükbe új – az új koroknak és új problémáknak megfelelő – fogalompárok lépnek. Feltéve, hogy a Szabadság (mint a jobb vezéreszménye) és az Egyenlőség (mint a bal vezérlője) továbbra is alkalmas politikai megkülönböztetésre.

De alkalmas-e még?

A szembeállítás akkor életképes, ha a két fogalom a társadalom két különböző lehetséges berendezését is jellemezheti. Úgy, hogy az egyikben az egyik, a másikban a másik a vezéreszmény. Ami elválaszt, az, hogy a társadalom a két érték ütközésekor melyik érvényesítését ítéli fontosabbnak, szabályai melyiket kedvezményezik. Ilyen rendszereket kitalálni persze könnyű. Értelmessé mégis csak akkor válik – ez alapján – bal és jobb megkülönböztetése, ha mindkét megoldás ésszerűnek, megvalósíthatónak és élehetőnek tetszik. Ha csak az egyik

látat vonzó világot, míg a másik csak nyűgöt, szenvedést, vegetálást ígér, akkor nincs miről beszélni tovább.

Ma épp ez látszik bal és jobb értelmezését elsodorni.

A világnak az a fele, amely az egyenlőséget hirdette vezéreszményül, sikertelennek bizonyult, rendje néhány hónap alatt hullott darabjaira.

A másik, mely a szabadságra esküdt – a sajátos légköri viszonyok miatt ma csak ez látszik ide belőle –, virágzik.

Mi vonzót kínálhat ez után egy – az egyenlőséget emlegető – bal? Annak ellenére sikerült lejártni azt, hogy a rezsimek, melyek e szóval az ajkukon haltak nem túl dicső halált, valójában nem sokat valósítottak meg az egyenlőségből. Sem az esélyek, sem az eredmények nem lettek egyenlők. Változtak viszont az egyenlőtlenlések. Új mércék szerint osztattak a javak és lehetőségek. E mércék pedig, ha lehet, még távolabb voltak a közhasznosságtól.

Az eredmény ismert. Lehet ez után itt az egyenlőséget hirdetőnek bármi esélye is? Aligha. De nem azért, mintha az egyenlőségben nem lenne semmi vonzó. S nem is azért, mintha ne válna egyre világosabbá, hogy az egyenlőségnek vajmi kevés köze volt – mind a gyakorlatot, mind az eredményt tekintve – ahhoz, ami ebben az országban az elmúlt évtizedekben történt. Mégis az Egyenlőség fogja elvinni a balhét. Miért? Mert nehéz megbocsátani neki, hogy a nevében az ellenkezője is gyakorolható. Bármily szép eszmény is, de már szaga van.

A legtöbb gondot nyilván azoknak okozza, akik együttműködő vagy épp csak hallgatag cinkosként éltek a bukott rendszerben (tudom persze, hogy ilyenek legfeljebb néhányan voltak...). Számunkra, akik bíztunk a rezsimek – éppen az Egyenlőség alapján való – megreformálhatóságában, e „zászló” másnak is a jelképe lett. A saját átverhetőségünké, bambaságunké, bepalizhatóságunké.

Mindezt persze majd az idő elrendezi. Ha egyszer majd már nem csak azt tudjuk, hogy mi történt, hanem azt is, hogy miért, és egyáltalán hogyan történhetett meg; akkor majd szétesik a túlsorduló hócipők vezérelte szavazógép is.

Ha oszlik is majd egyszer a köd, Szabadság és Egyenlőség ily végletesen többé nem állítható szembe. Nincs vagy-vagy. Megéltük: Szabadság nélkül az Egyenlőségre sem marad esélyünk. S bár csak szeretnénk megélni, tudhatjuk: a Szabadság társadalma ott produkálta a legjobbakat, ahol időről időre teret engedett az Egyenlőségnek is.

Látszólag ott tartunk, mint jóval korábban, azaz: is-is. Kell a társadalom szabadsága is, s ennek védelmében valamennyi egyenlőség is. Úgy tetszik tehát: bal és jobb alól végképp sikerült kihúzni a talajt. Hacsak nem megyünk egy réteggel mélyebbre.

Mert mi van, ha csak eszköznek tekintem a társadalmi szabadságot, és az egyes ember szabadságáról kérdezek? Vagy ha az emberek szabadságának egyenlőségéről kérdezek?

Mert más világról beszélek, ha a társadalomban munkálkodó egyén szabadságát hirdetem, s megint másról, ha az ember szabadságát. A szabadságot mindkét esetben ugyanúgy értem: a lehetőségek, képességek, teljesítmények kibontakoztatásának szabadságát, az élet pályaválasztás szabadságát. Igen durva egyszerűsítéssel a két világ között abból származik a különbség, hogy az előbbi a felnőtt léte lépő emberre tekint. Az ő önmegvalósítási szabadságát helyezi mindenek elé. A másik világ az embernek fogantatása pillanatától következő az egyenlő szabadságot.

Fakad-e ebből lényegi különbség?

Abban a bizonyos nagyjából húsz évben szabadságunk korlátai többé-kevésbé kiszabatnak. A családban és környékén ránk szakad – s mielőtt még eszmélnénk, jócskán magához idomít – örökségünk: vagyon, kultúra, társadalmi státusz. Ezen már a később mért szabadság ritkán változtathat.

Dolga-e a társadalomnak ezzel a húsz évvel foglalkozni? Van-e kötelezettsége az örökölt-kapott szabadságkorlátok lerombolásában? Legyen-e? Ez a kérdés feszül a jelzett két világ között.

Számomra a lehetséges két válasz ma is leírja bal és jobb különbségét. S ha ezt mindenáron alkalmazni is akarnám ide és mára, azt mondanám, a jobb dolga kivívni a szabadságokat, s a balé, hogy mindannyiunk számára folytonosan újratermelje azokat.

Azaz: uraim, egy kicsit balra, hogy jobb legyen!

kajó

Ugyan már, királylány!

Azt nem értem, amikor egy nép végképp elveszti a büszkeségét. Amit mi itt Európával csinálunk, annak az lesz a vége, mint ama libamájreklámnak. Jön majd Európ – mert ugye hímnembe kell tennünk –, jön, szalad felénk, teljes díszben, szinte hihetetlenül magasrendű kultúrájának csudálatos vértetéjében, mi meg széttárjuk hamvas karjainkat és az epekedéstől már szederjesedő ajkainkat...

Európ kiályfi meg elfut mellettünk, meg se áll Orosházáig, összeszededegeti a konzervdobozait, és azt mondja: ugyan már, királylány. És Ázsi, Afri, Imre – mert ugye Amerika = Amerigo, azaz Imre – mind rajtunk röhög, de legfőképpen Európ.

Meg is érdemeljük. Szinte elképesztő etikai lerongyolódásunk akkor vált nyilvánvalóvá, amikor az egész ország azon kezdett vinnyogni, hogy mi kiengedtük a keletnémeteket, most aztán ők kapják azt a pénzt, ami nekünk járt volna. Hát ez döbbenetes volt. Mi lételetné tettük a létező szocializmust, ezért nekünk jutalom jár. Mint a jó kutyusoknak, akik elkergették a kertből a medvét. Mit elkergették: elugatták azt a medvét, amelyik már hazafelé tartott. Mintha nem magunknak ugattuk volna el.

Persze Európa ígérgetett. Na, de már Első Mátyás óta ígérgetett. Hogy így meg úgy, fogjuk föl a törököt, mert akkor

aztán. Mohács lett belőle. A hülye magyarok itt végvársdit játszottak, kereszténykedtek, ahelyett hogy azt mondták volna Allah szolgáinak: arra van Bécsnek büszke vára! Így se tartott volna 150 évnél tovább az ideiglenes megszállás.

Megmondom, most mire számíthatunk. Nyugat segít majd minket. De csak annyi kölcsönt ad, hogy abból fizethessük adósságaink kamatait, vagy éppen valamikéval többet, hogy úgy tűnjön, mint-ha szépen lassan lefaragható lenne a tartozásunk. Közben kifizetjük az egész tartozás többszörösét.

Annyit fejleszt majd a gazdaságunkon, hogy képesek legyünk osztályon aluli gyarmatárut szállítani nekik, amit ők majd osztályosra csomagolnak. Ezért kapunk annyit, hogy képesek legyünk megvásárolni az ott már eladhatatlan bővít, ami még mindig jobb, mint amihez itt szoktunk.

Szegény, éppen ezért föltehetően tetves ismerősként kezelnek minket, jöttünk hírre el kell sötétíteni az ablakokat, mert hátha kéregetünk. És még ez a jobbik bánásmód, mert például a franciák valami kifürkészhetetlen, föltehetően szexuális eredetű okból úgy tekintenek ránk, mint egy rosszindulatú anyós. (Például kikötik: csak akkor adnak pénzt kelet-európai kulturális alapítványokra, ha ab-

ból a magyarok nem kapnak. Freud kéne ide, külügyminiszternek.)

Utálnak, lenéznek minket. De a lengyeleket is, a cseheket, a szlovákokat, de még a nyugatnémetek a keletnémeteket is. Körülbelül úgy vélekednek rólunk, mint a fölöttébb europid magyarok a cigányokról. Mi meg nyaldossuk őket, és még jó, ha csak a kezüket. Dorombolunk hozzá.

A cigányokban azért ennél több a méltóság.

Európa évtizedeken keresztül önfeledten gúnyolódott rajtunk. Kinyilvánították: ők Európa, mi meg vagyunk... kik? Mert ugye, mi nem biztosítjuk az emberi jogokat. Kinek? Magunknak? Ha itt valakik valakiknek nem biztosították az emberi jogokat, akkor miért nem azok lettek kítaszítva Európa szoknyája alól, akik nem biztosították az emberi jogokat? Avagy megint kollektív bűnösök voltunk?

Az ember évtizedekig úgy érezte magát itt, mint akit fajtalanúságon, önfertőzésen kaptak. (Olyanok nincsenek is.) Pedig hát minket fajtattak és fertőztek meg. A mi szömérmünket illeték otrombaságokkal vérnősző baromállatok. (Lassan képebe zavarodok.)

Na most azt kérdelem én: ha most mégis bevonnék minket ebbe a nagyképű

Európa-buliba, akkor ezután arról ismer-szünk majd meg, hogy a kórusban mi gúnyoljuk a lehangosabban mondjuk a szerencsétlen kis albánokat, vagy a Szovjetunió népecskéit? Azok is európaiak ám!

Nem mondom, hogy nem szeretnék akkora telefon-, hűtőszekrény- (pláne mélyhűtő), aszfaltút- meg mit tudom én milyen hálózatot, mint amilyen a Lajtától nyugatra található.

Ámde én azt is tudom, mit ott jóformán senki: a románok a világ legjobb szín-művészei, a csehek között több zseni-ális író van, mint egész Nyugat-Európában és Észak-Amerikában együttvéve, még a kicsi grúzok is több jó filmet csinálnak, mint az angolok vagy a franciák. Vagy vegyük például a bolgárokat: aki egyszer meghallgatott egy ortodox liturgia lemezt, az aztán mindig úgy fog nézni, mint aki belelátott egy rettenetesen mély kútba, és nem tudja, az ördög vagy az isten ült ott a mélyén. Valami fénylett.

Csak a hülyeséget kell innen elzavarni. Jó lenne, ha nem hagynánk, hogy egy nagy potájú, önteltségében már-már szétpöffedő Európa elrabolja a mi Európánkat.

Andraszew Iván